

**Történelmi
dokumentumok
1945 - 2011**

Tartalom

Bevezetés

1945 január 8. - mentőakció egy holland újság címlapján

Ember Mária újságíró moszkvai levéltárakban egy 1953-as koncepció per nyomán

Farkas Tibor történész Ausztráliában kutat a Yad Vashem intézet támogatásával

Szekeres József levéltáros könyve Szalai Pálról

Tanúvallomások

A Világ Igaza Intézet igazgatója a tanúkkal nem veszi fel a kapcsolatot

Dr. Kende György beadványa 30 izraeli közéleti személyiség aláírásával

Korányi Erwin életrajzi könyve az 1945 január 8.-i eseményekről

Szabó Károly kitüntertése 2010 augusztus 4.-én a budapesti Igazak találkozóján

A Raoul Wallenberg Alapítvány elnökének felszólító levele

Panaszlevél, 2011 január 18.-án Prof. Szita Szabolcs adta át Budapesten Meir Lau Rabbinak

Szabó Károly életrajza

Ember Mária életrajza

Újságcikkek

Egy tervezett írás néhány oldala: „The story of a big conspiracy, Who killed Wallenberg?”
Tibor Farkas (betegség miatt befejezetlen szöveg)

A dokumentumokat összeállította:

Szabó Tamás, 2010 december, München

kapcsolat: dbforum@online.de

Bevezetés

Apám Szabó Károly sorsával kapcsolatos történelmi dokumentumokat, iratokat a jeruzsálemi Világ Igaza Hivatal részére gyűjtöttem, többnyire 2006 utáni kezdettel. Akkor még új volt a Parlament közeli "Cipők a Dunaparton" emlékmű. A régi családi iratok között találtam egy 1947-es újságcikket. Ez a régi újságcikk kapcsolatot teremtett apám sorsa és az újonnan létesített emlékmű között. Meglepett, hogy 50 – 60 évvel az események után közel 10 túlélő tanúval sikerült kapcsolatba kerülni akik emlékeztek apámra. Még az események után későn, 2006-ban is jelent meg életrajzi könyv Korányi Erwin a dunaparti kivégzés elől megmenekült személy apámról megemlékezik.

A dokumentumok jelentős része angol nyelven egy külön e-könyvben olvasható. Az angol könyv az Amazon Kindle oldalon letölthető: <http://www.amazon.com/dp/B004UB36KG>

Kik biztattak erre a munkára?

Magamtól nem is gondoltam, hogy ismertetem apám ügyét Yad Vashemnél, a Világ Igaza hivattal hiszen 1990 előtt nem tudtam ennek a hivatalnak létezéséről. Legelőször a rendszerváltás után, 1996-ban Ember Mária újságíró biztatott és 10 évvel később Farkas Tibor figyelmeztett, hogy nekem kötelességem foglalkozni apám történetével. Mindketten újságírók és egyben Holocaust történészek is voltak, ma már nem élnek. A Yad Vashem intézményt most már a hírekből jól ismertem és bizalommal fordultam hozzájuk. Gondoltam, hogy ennél az intézménynél jóindulatú, tisztességes hivatalnokok dolgoznak. A mai napig, 2010 december, a hivataltól semmi érdeklődés, segítség helyett többszöri visszautasítás, 2006-tól 4 évig tartó hanyag magatartást tapasztaltam. A túlélő tanukat akik írásban a hivatalhoz fordultak elfelejtették, később panaszuk során megalázták. Semmibe vették a kiváló magyar történészek és Holocaust kutatók Prof. Szita Szabolcs valamint Prof. Karsai László Jeruzsálemben személyesen előadott véleményét.

Az itt következő iratok magukért beszélnek. Úgy gondolom alátámasztják a kutatókkal együttesen kialakult véleményemet a hivatal hanyag munkatársairól.

Ember Mária újságíró és történész munkája nyomán az 1990-es évek elején figyeltem fel apám, Szabó Károly életének két fontos részletére: apám 1944-1945 között a budapesti svéd követségen dolgozott és 1953-ban egy tervezett Wallenberg koncepciós per kezdetén négy sorstársával együtt meghurcolták. A koncepciós per Sztálin halála után megszakadt, de 1990-ig a per körülményeit és a jogellenes per felelős irányítóit az egypártrendszer megvédte, az ügyet a titoktartás homálya fedte. Egy leleplező könyvben és egy történelmi kiállításon 1992-ben kerültek először nyilvánosságra Ember Mária kutatásainak eredményei jelentős részben moszkvai levéltárakból.

Ember Mária hívta fel a figyelmemet a Világ Igaza intézetre, javasolta, hogy apám érdemeinek elismerésére vegyem fel a kapcsolatot az Intézettel. Én ismertem néhány még ma is túlélő megmenekültet és korabeli írások, újságcikkek, könyvek is voltak az eseményről. A túlélők címeit, az újságok valamint könyvoldalak másolatát elküldtem postán Jeruzsálembe. A Világ Igaza Intézetről jóindulatot feltételeztem, gondoltam, hogy a forrásoknak örülni fognak, felveszik a kapcsolatot a tanúkkal. A hírekből úgy tudtam, hogy felhívást intézett az Intézet, de budapesti történészek is, tanúkat kerestek a Holocaust történetéről.

Az 1990-es évek elején még körülményesen, másolatokkal papíron leveleztem. Az internet még kezdetleges volt. Tapasztalatom, amit későbbi próbálkozásaim is megerősítettek,

hogy ezek az intézetek a médiában aktívan hirdették a tevékenységüket, de semmi támogatást érdeklődést nem kaptam tőlük. Meglepett, úgy viselkedtek mint ahogy egy bürokratikus hivatal le szokta rázni a hozzá fordulókat. Ezért 10 évig szüneteltettem a próbálkozásaimat. Azt is tapasztaltam, hogy a jó híreknek, a mentőakcióknak nem volt igazán kereslete, elsősorban a rossz híreket keresték.

Csak kevés régi, családi iratot találtam. 2006-ban az internet fejlődése hozott újabb, meglepően hatékony lehetőségeket. Elkezdtem kutatni további iratok, kapcsolatok, kortárs tanúk után. Az itt következő oldalakon összefoglalom azokat az iratokat melyeket lényegében 2006 és 2010 között sikerült összefoglalni apámmal kapcsolatban.

Farkas Tibor történész, újságíró 2006 tavaszán az interneten találta meg a kapcsolatot velem amikor Szalai Pál után kutatott. Én éppen egy Szalairól szóló Wikipedia szócikk szerkesztésében vettem részt. Egy évtizeddel Ember Mária javaslata után Farkas Tibor újra felhívta a figyelmemet, hogy forduljak a Világ Igaza Intézethez. Farkas Tibor ráadásul a Yad Vashem támogatásával végezte kutatómunkáját. Gondoltam, hogy az ő támogatásával sikeres lehetek. Egy előre jelzett betegség okán megszakadt a kapcsolatunk, így most 4 éve az ő támogatása nélkül fordultam az Intézethez. Most már nem csak a tanúk címét adtam meg, de a tanúk saját írásbeli nyilatkozatokkal kezdeményezték a megemlékezést apámról.

Az elmúlt 4 évben tapasztaltam, hogy a Világ Igazak Intézet igazgatója Irena Steinfeld nem csak engemet, a túlélő, idős tanúkat, a segítségemre közbenjáró történészeket érdektelenül, hanyag módon, megalázóan fogadta. Ez a jelenlegi helyzet. Semmi válasz nem keltezett a legújabb, 2010 szeptemberben kelt levélre Baruch Tenenbaum a Raoul Wallenberg alapítvány igazgatójától. A levél nagyon határozott, egyértelmű felszólítás volt amit Baruch Tenenbaum írt Irena Steinfeldnek. Semmi válasz, semmi eredmény.

Mégis úgy érzem, hogy nem kár az időért amit 2006 óta az itt következő dokumentumok összegyűjtésével eltöltöttem. Megismertem több segítőkész embert akik önzetlenül támogattak és biztattak, hogy folytassam a kapcsolatot a Világ Igaza Intézettel is.

A Világ Igaza Intézet igazgatójával Irena Steinfeldtel folytatott levelezés részemre az elmúlt 4 évben megalázó volt. Apám gyerekkori barátjával, sorstársával, Szalai Pállal kapcsolatban meglepő fordulat volt amikor megtudtam, hogy többszöri, sok éves visszautasítás ellenére végül mégis megkapta, megkésve, halála után a Világ Igaza kitüntetését. Meglepő volt, ismert történészek is hitetlenül fogadták, lehetetlennek ítélték a hírt a kitüntetésről amit én is csak véletlenül az interneten fedeztem fel.

A Világ Igaza Intézet kiszámíthatatlannak tűnő működésére talán magyarázat az Intézet alapításával kapcsolatos hiba: az alapító szabályok értelmében senki nem ellenőrzi a munkájukat, a döntések titkosak, még történészek sem kapnak betekintést. Önkényesen, felelősség nélkül azt csinálnak amit akarnak. Panaszkodnak a sok munkára, de mégis volt sok idejük a közelmúltban egy különösen groteszk akcióra. A német hírekből tudtam meg, hogy a Krupp felügyelő bizottság elnökének, Beitz feleségének kitüntetésére Yad Vashem vezetősége a Beitz családot előkelő, német otthonában kereste fel, tartotta az ünneplést. A német politikai vezetés, Merkel kancellár különös figyelemre méltatta ezt az akciót. Voltak kritikus hírek, hiszen a Beitz család mentőakciója azokat a kiválogatott, munkára alkalmas üldözötteket érintette akik a Beitz által vezetett üzemekben a háború folytatásához hasznos kényszermunkát végeztek. Beitz felsége gondoskodott a munkások táplálásáról, ami elsősorban a hadipari munka folytatásához hasznos volt. Persze nem véletlen kitüntetés, a Világ Igaza Intézetnél is tudják, hogy a Krupp vállalatok mögött sok-sok pénz és jelentős politikai befolyás van.

Történészek, kutatók újságírók akik segítettek:

Farkas Tibor történész, újságíró (Ausztrália) a Yad Vashem támogatásával, Szekeres József levéltáros (Budapest), Prof. Szita Szabolcs a budapesti Holocaust kutatóközpont igazgatója, Prof. Karsai László (Szeged), Forgács Gábor (Budapest), Marie Dupuy (Marie von Dardel) Wallenberg unokahúga, családi levéltár, Gellert Kovacs (történelem tanár, ösztöndíjas kutató Stockholmban).

Különlegesen sok támogatást kaptam Dr. Kende György újságírótól (Jeruzsálem).

Dr. Kende György beadványt szerkesztett a Világ Igaza hivatalhoz 30 magyar származású, izraeli közéleti személyiség, izraeli parlamenti képviselők aláírásával apám Szabó Károly ügyének támogatására.

Dr. Kende György és Prof. Szita Szabolcs kezdeményezésére 2010 augusztus 4.-én a budapesti Igazak találkozóján Szabó Károly emléklapot adtak át nekem. Prof. Dr. Szita Szabolcs bevezetője után beszédet mondtak Aliza Bin-Noun izraeli nagykövet asszony, Dr. Hóvári János nagykövet, helyettes államtitkár, Prof. Dr. [Schweitzer József](#) nyugalmazott országos főrabbi.

Geiger András a Mensch Nemzetközi Alapítvány igazgatója egy TV-adást kezdeményezett a Magyar Televízió stúdiójában ahol Betlen János riporter beszélgetett velem.

http://videotar.mtv.hu/Videok/2010/08/04/13/Wallenbergnek_segített_zsidokat_menteni_Szabo_Karoly.aspx

2006 óta tartó kapcsolatom és huzavona során Irena Steinfeld igazgatónál először csak hanyag, felületes munkát tapasztaltam, de később, különösen Prof. Jacov Steiner panaszai nyomán már allapos rosszindulatot feltételezek. Steinfeldt igazgatónő nem szégyeli magát, hogy az idős Prof.Stienerrel gúnyolódott. Prof. Steiner tanúbizonyságát aki Jeruzsálemben él és személyesen is megjelent a hivatalban nem tudja elfogadni, mivel megmenekülésekor Steiner "csak 17 éves" volt és akkor még nem fogta fel mi történt vele. Jellemző, hogy Kertész Imre csak 14 éves volt amikor Auschwitzba került. Kertész Nobel-díjas visszaemlékezéseinek hitelességét nem vonják kétségbe?

Lehet, hogy nem végleges a kialakult kép, de egyelőre úgy tűnik, hogy a Világ Igaza hivatal munkáját nem ellenőrzik. Egy kezdeti hanyagságból mostanra már "csak azért is igazam volt" magatartást tapasztaltam Irena Steinfeldnél. Panaszlevemet a Yad Vashemi rabbi titkárnője Marina Kapelnikov nem adta tovább a címzettnek, főnökének, hanem továbbította az általam panaszolt Irena Steinfeldnek. Kapelnikov az iratokat is megnézte és senki által nem autorizált választ küldött nekem. Az időpontok hamisításával kiforgatta a tényeket. Klaber Tibor panaszleveléből kitűnik, hogy anyjával és nagynénjével a hivatal elfelejtette felvenni a kapcsolatot az elutasító döntés előtt.

Kortárs tanúk, akikkel személyes vagy levelező kapcsolatban voltam:

Szalai Pál, apám gyerekkori barátja, Budapesten, apámmal együtt támogatták Wallenberg embermentő munkáját, 1953-ban együtt voltak egy tervezett koncepció per áldozatai. Szalai csak a rendszerváltás után látogatott először az USA-ból Magyarországra és Emner Máriával folytatott interjúban számolt be 1953-as koncepció peréről. Ember Mária és Szekeres József levéltáros is könyvet írtak a Szalai beszélgetésekről és az 1953-as peréről. Szalai Pál élete utolsó hónapjaiban, amikor nem tudott már írni mágnesszalagra

rögzítve küldet el nekem hangfelvételen visszaemlékezéseit a magyarországi, 1945 -1953 körüli évekre.

Szalai Pál halála után a Világ Igaza kitüntetést kapta meg. Korábban többször visszautasították a kitüntetéséért beadott kérelmeket.

Jakobovits Erzsébet (London), Dr. Löw Éva, Dr. Klaber Anna, Dr. Klaber Tibor (Basel) tanúvallomásaik, nyilatkozataik az itt következő gyűjteményben.

Prof. Jacov Steiner (Jeruzsálem) a baseli Löw-Klaber testvérek barátja, szintén az 1945 január 8.-án megmenekült csoportban volt. Prof. Steiner közel lakott a Világ Igazak irodához és tanúja volt annak, hogy az iroda vezetősége milyen hanyagul dolgozik. Többször panaszt is tett. Csak megromlott egészségi állapota miatt nem tudta folytatni a harcát a hivatal bürokrataival.

Prof. Korányi Erwin (Kanada) nem szerepel az Üllői úti nevek nyilvántartásán mivel ő feleségével csak egyetlen napig volt a házban amikor onnan elhurcolták. Csak véletlenül találtam rá 2006-ba megjelent életrajzi könyvében apám nevére. Pontosan leírja az elhurcolásukat és megmenekülésüket 1945-ben. Prof. Korányi a Raoul Wallenberg Alapítvány igazgatójánál panaszt tett a Világ Igaza hivatal visszautasítására.

Baruch Tenenbaum a Raoul Wallenberg alapítvány igazgatója felszólítással fordult Irena Steinfeldhez apám ügyével kapcsolatban, egyelőre eredmény nélkül.

Yad Vashem főrabija 2011 januárban járt Budapesten és Szita Szabolcs átadta neki írásban a hivatal működésével kapcsolatos panaszokat.

1945 Január 8.-án történt

A Jakobovits család nyilatkozata : 1945 január 8.-án, Budapesten, a Dunaparton, arccal a víz felé várták a lövéseket. Az újságcikkben egemlékeztek, hogy apám beavatkozása mentette meg őket sok sorstársukkal együtt.

A megmentettek közül néhányan évekig kapcsolatban maradtak apámmal és 1964-ben én is személyesen megismertem három megmenekült családot.

historic frontpage

Jewish-Hungarian family stood on the evening of 8 January 1945 for the Danube in Budapest, with the faces to water. Each moment can shots slam. The man with the leather coat (Karoly Szabo) had appeared with a special brigade of the hungarian police prevented he assassinating hundred seventy.

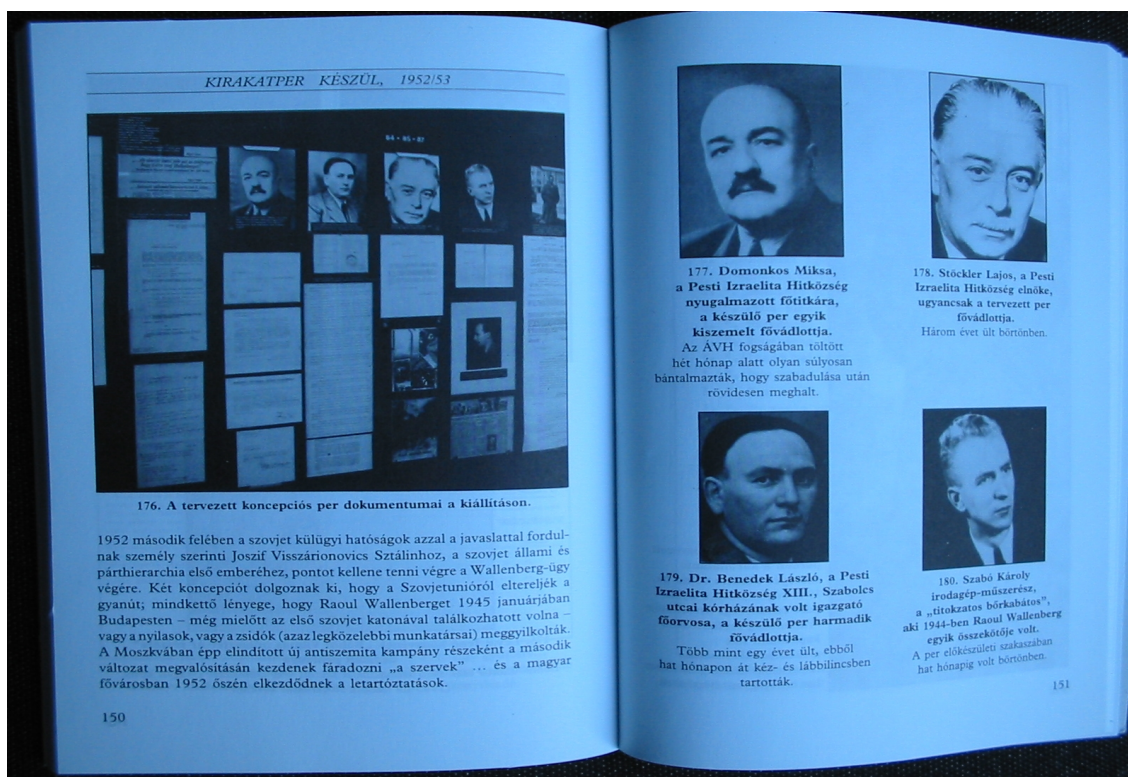
Beláston Eva Maria		dr. Gonda Henrik	
Belátán Imre	Belátán Imréné Belátán Judit	dr. Gráf Ábor	
Bertha László	Bertha-Lászlóné	Gráner Ignác	
Bertha Lászlóné		Gráner Ignáczné	Gráner Agnes
Bárd Lipót	Bárd Lipótné	Hauser Lipót	Hauser Lipótné
Bihari Nándor	Bihari Nándorné	Havas Dezső	
Boros Lilla		Havas Dezsőné	
Brechfeld Ervinné		Havas Livia	
Buchbinder Endre		dr. Havas Károly	dr. Havas Árpád
Buchbinder Endróné		Fejér Ernő	Fejér Erőné dr. Fejér István
Czeisler György		Herskovits Rózalia	
dr. Dénes Istvánn		Horvát István	
Ernstér Lászlóné		Jakobovits Jenő	Jakobovits J.
Ernstér László		Jáncsi Engel Marienne	
Falk László		Kadellburger Gusztáv	
dr. Felvi János		Kelecsényi Elek	
Fenyő Béla		Kelomen László	Kelomen L. -né
Fleischmann Ottó		dr. Kende Béla	
Forgács Gábor		Kenedi Andor	
Forgács Pál		Kertes Vilmos	Kertes V. -né Kertes Pál
Forgács Vilmos	Forgács Vilmosné	Kláster László	
Fülöp-Má-		Kláster Lászlóné	
Gergely Anna dr.		Klein István	Klein Istvánné
Gergely Vincze	Gergely Vinczóné	Kling György	
Glück Béla		Kling György	
Glück Lajos		Kling György	
Glücksthal Pál		Kling György	

Ez az iratrészlet maradt meg Wallenberg irodájából, az Üllői úti ház lakóiról akiket Dunaparra hurcoltak és 1945 január 8.-án megmenekültek. Közöttük a Jakobovits család. Jakobovits Erzsébettel 1964-ben és 1971-ben Londonban találkoztam, a Löw és Klaber testvérekkel 1964 és 1969-ben Baselban.

Forgács Gábor, akinek a neve szintén ezen a listán van gyűjtötte össze a Wallenberg iratokat. Vele 2006-ban Budapesten találkoztam ott láttam először ezt az oldalt és a felsorolt neveket.

Ember Mária

Ember Mária újságíró a rendszerváltás után moszkvai levéltárakban egy 1953-as koncepció per körülményeit kutatja. Ssak a rendszerváltás után kerülhettek a nyilvánosság elé. Az egypártrendszer titkosított, védte az elkövetőket.

Egy történelmi kiállítás az 1953-as koncepció per áldozatának fényképeivel, iratokkal, többek között dokumentumok moszkvai, addig titkos forrásokból.

Egy aktuális újságrészlet az interneten, 2010 októberben

2010.10.05. Wallenberg koncepció per, 1953

Wallenberg halálával kapcsolatos koncepció per terveztek 1953 elején Budapesten. Csak az 1990-es években, Ember Mária a Magyar Nemzet újságírója kutatásának nyomán kerültek a tények és dokumentumok nyilvánosságra.

Wallenberg három vacsoravendége utolsó estéjén Budapesten: Dr. Fleischmann Ottó, Szabó Károly és Szalai Pál 1945. január 12-én a svéd követségen, a Gyopár utcában. A következő napon, 1945. január 13-án Wallenberg szovjet fogságba került.

A koncepció 1953-ban: Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt, Budapesten keresendők, nem a Szovjetunióban. Dr. Benedek László, Stöckler Lajos, Domonkos Miksa, Szalai Pál és Szabó Károly kerültek fogságba. Szabó Károlyt 1953. április 8-án az utcán fogták el, nyomtalanul eltűnt, családja több hónapig semmit nem tudott róla.

Gerő Ernő Rákosihoz írott feljegyzésében, 1953. március 1-jén: "A kihallgatások anyagából világos, hogy a két világháború közti Zsidó Tanács tagjai valamennyien Gestapo ügynökök voltak. (...) A tárgyaláson majd ki fog derülni, hogy nem antiszemizmusról tartóztattuk le őket, hanem mert Gestapo ügynökként a szegény zsidók gyilkosai és amerikai imperialista kémek." Gerő elgondolásából eredt az a fantazmagória is, hogy (a szovjetek által 1945-ben elhurcolt) Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt keresendők".

Sztálin halálát követően több hónap késéssel, csak Berija kivégzése után állították le a titkos per, a kirakatperben fogvatartott személyeket elengedték, az iratokat titkosították, Domonkos Miksa nem élte túl, szabadlábban belehalt az elszenvedett kínzásokba.

http://bfi.archivportal.hu/id-126-ember_maria_wallenberg_elrablása.html

Mellékletek Wallenbergről (moszkvai levéltárakban, Ember Mária kutatása)

1. A SZMERS kísérlőlevele a követségek címlistájához
2. Dmitrijenko őrmester jelentése
3. „Táviratot nem továbbítani”
4. A SZMERS jelentése a letartóztatottokról
5. Wallenbertől elvették a hátizsákját
6. Wallenberg börtönkartonja
7. Langfeldertől elvettek egy bőröndöt
8. Langfelder bőröndjének tartalma
9. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1945. február 8.)
10. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1945. április 28.)
11. Wallenberg kihallgatásának nyoma (1947. március 11.)
12. Langfelder kihallgatásának nyoma (1947. július 22.)
13. Három aláírás összehasonlításképpen
14. Szmolcov jelentése
15. „Holmija rendben átvéve”

Fél évszázadig a titoktartás homálya fedte el az AVH 1953-ban elkövetett bűneit és megvédte az elkövetőket a belügi mocsarában.

Egy rövid szövegrészlet, elkészített, 2006-os interview egy áldozat Domonkos Miksa fiával az 1953-as eseményekről. Domonkos Miksa apám Szabó Károly egyik rabtársa volt 1953-ban egy Wallenberg koncepció per előkészületeiben. Sztálin halála vetett véget a tervezett kirakatpernek.

„Apámat elhurcoltak azzal, hogy csak egy kis meghallgatásra viszik...”
Domonkos István nal beszélget Várnai Pál 2006. február

– Mikor és milyen körülmények között vitte el édesapját az ÁVH?
– 1953. április 7-én, kora hajnalban mintegy fél tucat ávéhás jelent meg ebben a házban, ahol most beszélgetünk. Apámat elhurcolták azzal, hogy csak egy kis meghallgatásra viszik, de pár óra múlva apám nélkül tértek vissza. Mindent felforgattak, rengeteg iratot elvittek. Ezután hosszú ideig semmi értesítést nem kaptunk, hogy hol van, él-e, részesíthető e jogi védelemben? Mindent megpróbáltam, ügyészséghez fordultam, de sehol sem kaptam kielégítő választ. Ha jól emlékszem, 1953. november 13-án meglátogatott minket egy ávéhás, „beszölt” anyámnak, hogy kérem, „az ön férje most már szabad ember, kiengedtük, de hát egészségileg egy kicsit leromlott az állapota, az István kórházban van, ott megnézhetik”. Nem akarom részletezni, mit is éreztünk. A húgommal együtt bementünk a kórházba, és apámat borzalmas állapotban találtuk. Száz-száztíz kilós, nagyszerű izomzatú ember volt korábban, ám egy összetöporodott, nyomorék ember feküdt az ágyon, a kínzások következtében leromlott állapotban, szinte magánkívül. Mint utóbb a leletekből kiderült, a vörösvérsejtek száma vészesen lecsökkent. Az ávósok éjszaka vitték be, és az ügyeletes orvos először nem akarta átvenni, mivel apám nevét sem voltak hajlandók megmondani. Egy kis telefonálás, hercehurca után azonban beleegyeztek, hogy felfedik apám kilétét. A kórházban egy hét alatt valahogy rendbe hozták (szerencsére dolgozott ott egy ismerős zsidó orvos), és apám valamivel jobban lett. Hazahoztuk, de arra, hogy megkérdezzük tőle, mi is történt vele, nem volt se időnk, se energiánk. Ebben az állapotában nem is akartunk ezzel próbálkozni. Néhány hét múlva kapott egy szívrohamot, és meghalt. Halála nyilván a börtönben okozott fizikai és lelki sérülések következménye volt.

Farkas Tibor

Jewish Holocaust Centre Inc.

JEWISH HOLOCAUST MUSEUM AND RESEARCH CENTRE

מרכז לזכרון השואה

ידישער חורבן צענטער

Melbourne Australia

Under the Patronage of "Yad Vashem" Jerusalem

Melbourne, 28. 04. 2006

Dear Mr. Szabo,

This is to follow up our recent e-mail correspondence about the rescue activities of your late father Károly Szabo, who in collaboration with Raoul Wallenberg helped to save the life of many Jewish people of Budapest during the Holocaust.

I first came across the name of Károly Szabo only recently, while working on an article about the final days of the Budapest Ghetto. It is rather saddening that more than 60 years after the events, the deeds and merits of Károly Szabo are so little known. To rectify this situation I have decided to gather any retraceable information and documents related to your father's rescue activities for safekeeping in our archives.

The Jewish Holocaust Museum and Research Centre was founded 22 years ago and became the most important institution of its kind in Australia and in this hemisphere. So far thousands of individuals, and groups of more than 400.000 high school students visited our Museum, had seen the exhibitions, and got opportunities to meet personally some of our volunteer-guides, survivors of the Holocaust. The young participants of these guided tours of the Centre are not only presented with the facts of the Jewish Holocaust, but they also learn the importance of resisting any forms of contemporary racial discrimination.

Local and international researchers have access to the thousands of documents and personal histories of Holocaust survivors preserved in our archives. I would be most grateful if you were able to provide us with pictures, photocopies of documents and publications about the rescue activities of your late father during the Holocaust. Needless to say, contribution of any material would be duly recognised.

I take this opportunity to thank you for your most valuable foregoing assistance by answering my questions and I am looking forward to our continued collaboration.

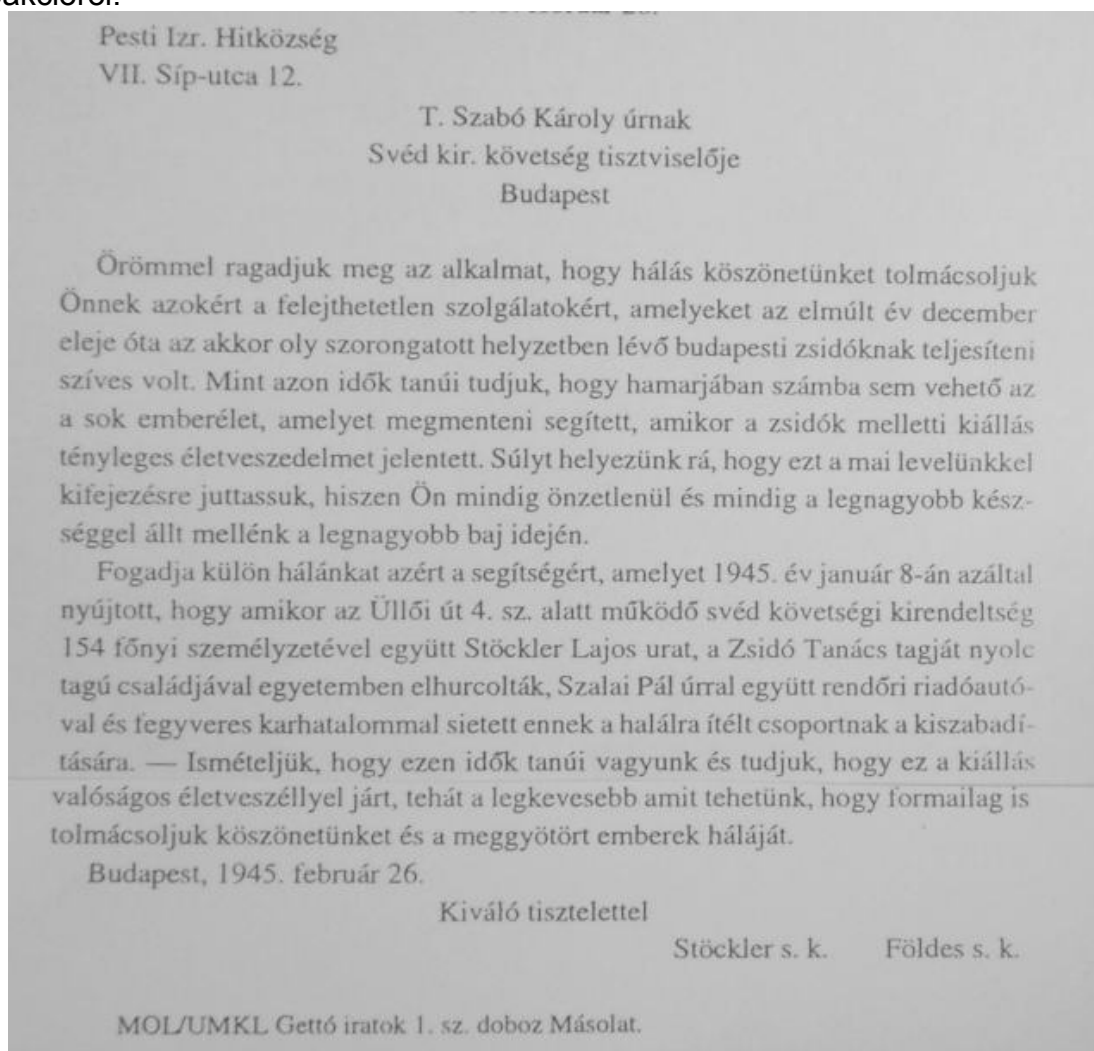
Sincerely Yours,

Tibor Farkas

Dipl.-Ing. Tamás Szabo
Bernhard-Rößner-Str.-13
D - 82194 Gröbenzell / München
Germany

Szekeres József

Farkas Tibor küldte nekem ajándékba Szekeres József levéltáros könyvét. Ebben a könyvben láttam először egy 1945-ben apámnak címzett levelet az 1945 január 8.-i mentőakcióról:

Szalai Pál az USA-ból csak a rendszerváltás után látogatott 1956 után először Magyarországra. A könyv Szalai Pálról szól és a vele folytatott beszélgetések valamint levéltári dokumentumok eredménye.

Klaber Anna

E sorokkal igazolom, hogy Szabó
Károly a nyilas urakom idején
Budapesten, 1945 januárjában
hőzbelépésével megmentette életét.

Annak idején svéd-védett házban
lakunk (Tillói-ut 2-4).

Egy este megjelentek fejeves
nyilasok és a Józsefvárosi ha-
kárnyálával vesettek be minket,
azzal a kándékkal, hogy a
Dunába lövök be minket.

Felgyegető berödtük Szabó Károly
megjelenése nélkül a félbe, aki
svéd védettségre kiutazva
visszavezetett be minket az
Tillói-ut házba.

Károly Károly hőzbelépése nélkül
ma már nem írtatnám e sorokat.

Anna Klaber-Lőr
Zum Wiss. Teil 18
CH-4144 Alesheim

23.5.2006

Eva Löw (Basel)

Abschrift:

Dr. med. Eva Löw
Spezialärztin FMH für Psychiatrie und Psychotherapie

4059 Basel, 22.5.06
Unt. Batterieweg 162
Tel. : 35 77 81

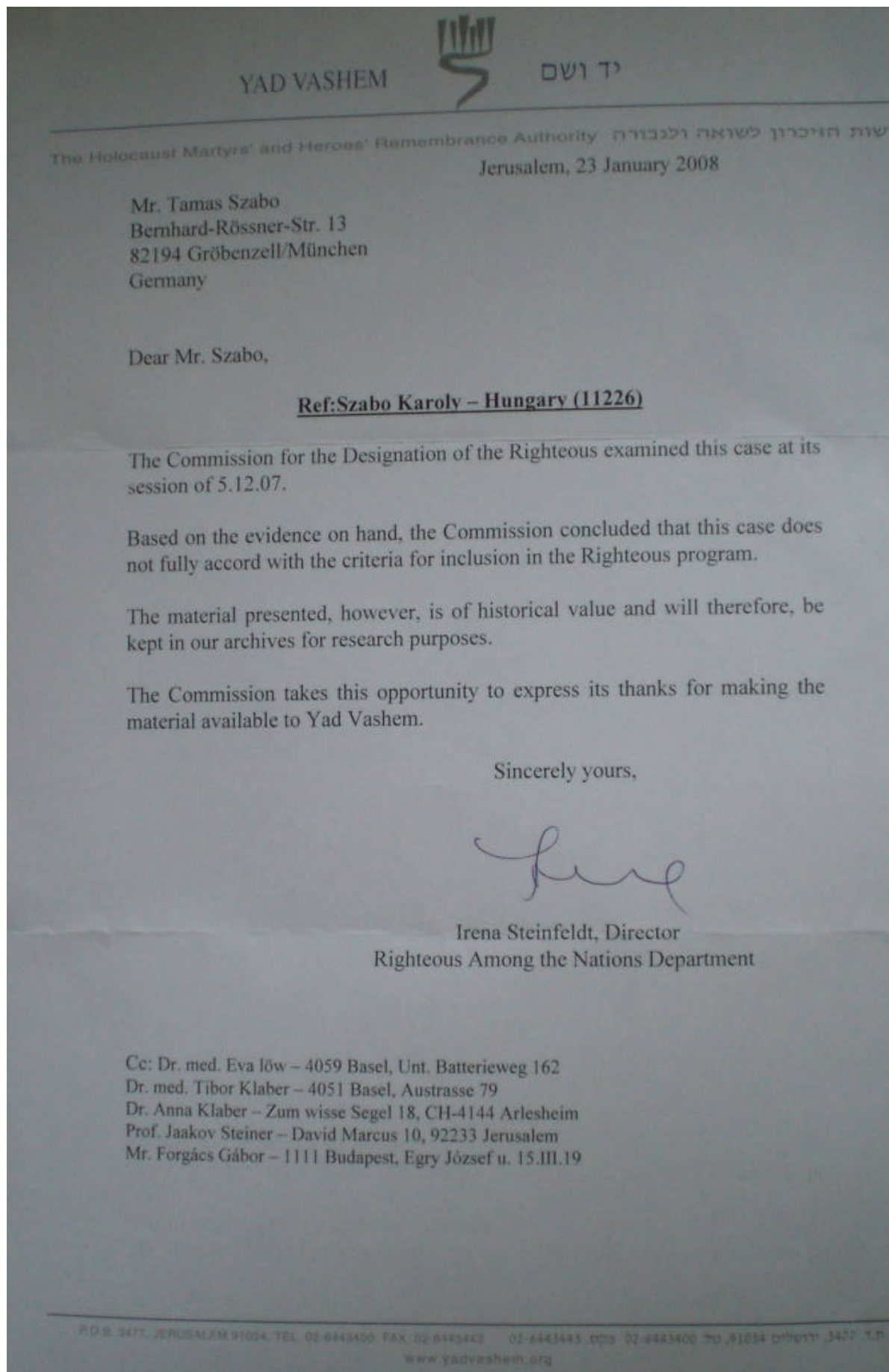
A T T E S T

Am 24.12.44 versammelte uns R. Wallenberg – im schwedischen Schutzhaus, Ullöi u. 2 – 4, Budapest – wo wir ca. 100 jüdische Personen Zuflucht gefunden haben um uns mitzuteilen, dass von nun an jeder für seine Sicherheit selber sorgen muss, seine Möglichkeiten sind erschöpft, da mit den Pfeilkreuzlern keine Verhandlungen mehr möglich sind. Trotz seiner Mitteilung sind wir geblieben, da wir keine anderen Möglichkeiten hatten. – Kurz danach revidierte Wallenberg seine Mitteilung. Durch einen Ivan Nagy (Deckname für Karoly Szabo) und dank Ivan Nagy wird er, Wallenberg, seine Mission zuversichtlich bis zu Ende führen können.

Am 8.1.45 wurden sämtliche Juden – mit wenig Ausnahmen (von den Pfeilkreuzlern nicht gefunden, da sie sich in einem anderen Keller aufhielten) – von uniformierten Pfeilkreuzlern geholt, und in Gruppen aufgestellt, im Schnee marschierend, zum Donauufer geführt. Mitteilung: wir werden dort in den Fluss geschossen, wenn die Munition nicht würde genügen, so können sie mit deutscher Hilfe rechnen. – Kurz nach unserer Ankunft hielten plötzlich Polizeilastwagen beladen mit Polizisten an, angeführt von dem Polizeikommandant und Ivan Nagy (alias Szabo Karoly), die Aktion wurde gestoppt. – Wir sind nun "Damen und Herren" geworden, auch etwaige "Geschenke" (Diebesgut) wurde zurückgegeben; wir wurden mit dem Polizeilastwagen, geschützt von den Pfeilkreuzlern, ins schwedische Schutzhaus zurückgefahren. Hintergrund: nach unserer Abfuhr verständigte Wallenberg Szabo Karoly über die Geschehnisse, der via Polizeikommandant die Aktion stoppte, bzw. Die Rettung organisierte. Bis zum Kriegsende bzw. Befreiung von Pest bestand eine enge Zusammenarbeit zw. Wallenberg und Szabo, wie Wallenberg uns sagte, Szabo ermöglichte ihm seine Mission erfolgreich zu Ende zu führen. Er wollte nach seiner Rückkehr nach Stockholm Szabo dem schwedischen König (der damals noch politische Macht war) vordtellen. Wegen der Verschleppung Wallenbergs durch die Russen kam nicht mehr dazu.

Eva Löw

Irena Steinfeld elutasító levele

Dear Dr. Szabo,

The Jewish Community in Munich forwarded your mail to us.

Let me first say that I can understand your disappointment, but I would like to assure you that the Commission for the Designation of the Righteous thoroughly discussed the file of your father before it came to its conclusion.

The program of the Righteous operates according to a well defined set of criteria and rules. The decisions are taken by a special commission that is headed by a retired Justice of the Supreme Court. It is because of the strict adherence to the rules and regulations that the title won such high renown worldwide. In order for someone to be recognized, we need clear cut testimony that attests to the nominated person's direct connection and responsibility for the act of rescue. The Commission does not base itself on books or hearsay (such as "I was told that a certain person was responsible for my rescue").

In this particular case the Commission spent a long time evaluating the testimonies, and finally decided that it was unable to award the title to your father in view of the contradictions between the different witnesses and the uncertainty about the person who came to their rescue (where did the incident take place - near the house or at the banks of the Danube? Was your father present or did he act behind the wings? etc.).

Over sixty years have passed since the events of the Holocaust, and it is not always possible to establish the facts. We are however committed to having solid proof for every case. The fact that your father was not recognized is not to doubt his conduct during the war. It is merely because we don't have enough information. As I said, the case was thoroughly discussed and the decision was approved by the Commission's chairman.

Sincerely,

Irena Steinfeldt
Director, Righteous Among the Nations Department
Yad Vashem

A tanúk elutasítása minden indokolás nélkül történt. A fenti, magyarázkodó email annak a panasznak köszönhető amit a német zsidó közösség müncheni elnökének írtam. Irena Steinfeldt nem vett sok fáradságot magyarázkodásra, ezeknek a kifogásoknak semmi közük a tanuvallomásokhoz. Neves magyar holocaust kutatók, akik ismerik az 1945 viszonyokat Budapesten (Prof. Karsai. és Prof. Szita) teljesen légbőlkapottnak ítélik meg az Irena Steinfeld által felsorolt kifogásokat.

A következőkben egy rövid, német nyelvű kritika is olvasható Irena Steinfeldt légbőlkapott érveivel kapcsolatban.

Merkwürdige Behauptungen im Brief von Irena Steinfeldt im einzelnen:

"the Commission spent a long time evaluating the testimonies"

Die Zeugenaussagen waren nur kurz als erste Kontaktaufnahme formuliert, es ist unmöglich mit diesen kurzen Schreiben viel Zeit zu verbringen. Es wurde kein Kontakt, keine Nachfrage, mit den Zeugen geführt (Brief, Telefon, usw.) was man unbedingt erwarten könnte. Bitte mit Beschwerde von Dr. Tibor Klaber vergleichen (deutsch).

Angeblicher Widerspruch: "where did the incident take place - near the house or at the banks of the Danube?"

Die Behauptung eines Widerspruches ist laut prominenten Holocaust Forscher Prof. Laszlo Karsai falsch. Bei 154 geretteten standen nicht alle auf einmal am Donauufer, kleinere Gruppen wurden von der Kaserne zur Hinrichtung geführt, während die anderen in der Kaserne geplündert wurden, nach Wertsachen durchsucht. Siehe auch Buch von Dr. Erwin Koranyi 2006. Siehe holländischen Zeitungsartikel vom 1947. Siehe auch Brief von Dr. Eva Löw.

Was your father present or did he act behind the wings?

Alle Zeugen haben meinen Vater in Ihren Schreiben namentlich, eindeutig, fehlerfrei genannt. Auch im Buch von Dr. Erwin Koranyi und im Zeitungsartikel vom 1947.

"We are however committed to having solid proof for every case"

Die Kommission hat diese Aufgabe gar nicht erfüllt, hat keinen Versuch gemacht mit den 6 Zeugen kontakt aufzunehmen. Sie haben keine ernsthafte Untersuchung gemacht. Grobe Pflichtverletzung im Umgang mit 6 noch lebenden Zeugen.

"we don't have enough information"

Trotzdem konnte die Kommission, mit zu wenig information die Ablehnung formulieren. Das ist eine grobe Pflichtverletzung. Am besten erkennbar im Brief von Dr. Tibor Klaber. Prof. Jacob Steiner wohnt in Jerusalem. Er hat es versucht nach der Ablehnung des Antrages persönlich beim Direktor Irena Steinfeld für mehr Information zu sorgen. Der Vater von Jacob Steiner wurde an der Donauufer erschossen, er und seine Mutter wurden durch mein Vater gerettet. Für Direktorin Irena Steinfeldt war Jacob Steiner für weitere Informationen als nicht glaubwürdig abgewiesen, weil er damals, 1945 nur 17 Jahre alt war und zu jung um alles zu begreifen. Nach der Ablehnung ist jede weitere Information unerwünscht und unangenehm für die Kommission. Die Beschwerde von Dr. Tibor Klaber wurde keiner Antwort gewürdigt.

Jacov Steiner

Kedves Szabó mérnök úr,

Vegtelenuel fajlalom, hogy a Yad Vashem nem fogadta el fellebezoe irasomat. Nagyon remelem, hogy Oen is irt Joseph LAPID-nak, a Yad Vashem elnoekenek. Mint a mellekelt sorokbol, (melyeket Klaber Tibornak irtam) lathatja, engem NAGYON NAGYON BANT ami es ahogy toertent. Remeltem, hogy mindaz, amit mi "tuleloek" meg el tudtunk mondani elegendoe arra hogy a Yad Vashem is kelloe tisztelettel emlekezzek meg boldogult edesapja tetteiroel. En csak arrol biztosithatom, hogy gyerekeink soet most mar serdueloe-koru unokaink is pontosan ismerik az en elbeszeleseimboel csodalatos menekulesuenk toertenetet es jól tudjak hogy eletben maradasomat es a velem egyuett kivegzesre hajszolt testvereim eletben maradasar csakis megmentoenknek SZABO KAROLY-nak koeszoenhetjuek.

Remelem, hogy az a tény, hogy mi, a megmentettek oeszinte, nagy tisztelettel oerizzuek Edesapja emleket koennyit azon a csalodottsagon, melyet bizonyara On nagyon is erez.

Ezzel most el is bucsuzom es oeszinte szivboel minden Jot kivanok

Jacov Steiner

A fenti levél volt az utolsó amit Prof. Jacov Steiner írt nekem. A levelet követően egy súlyos betegség megakadályozta, hogy tovább tiltakozzon a Világ Igaza Intézetnél elszenvedett megaláztatások ellen. A levélben említett Yad Vashem elnöke Lapid, akinél Prof. Steiner panaszkodott röviddel később meghalt.

Jellemző, hogy Kertész Imre Nobel díjas könyve visszaemlékezés 14-15 éves korára. Kertész Imre 1929. november 9-én született Budapesten. 1944. június 30-án a Budapest környéki csendőrpuccs következményeképpen tizennégy évesen Auschwitzba deportálták. Több koncentrációs táborban is fogva tartották, majd a lágerek felszabadítása után, 1945-ben hazatért Magyarországra.

Irena Steinfeld igazgatónő a Világ Igaza Hivatal szégyene, valószínűleg soha nem olvasta Kertész írásait, hazudozik mivel senki nem ellenőrzi munkáját. Kertésznél több helyen találtam utalást 14 éves életkorára Auschwitzban.

Prof. Jacov Steiner az elutasító határozat után Irena Steinfeldnél személyesen tiltakozott. A Világ Igaza Hivatal igazgatónője a negatív döntés után kitalált gyorsan több, légbőlkapott indokot. Prof Steiner tanúvallomását azért nem tudta állítólag elfogadni, mivel "csak 17 éves volt" a megmenekülésekor és ilyen fiatalon nem tudta felfogni, hogy mi történik vele.

Tibor Klaber

Dr. med. Tibor Klaber
Facharzt FMH für Psychiatrie und Psychotherapie
Austrasse 79, 4051 Basel Tel.: 061 272 10 30

Frau
Irena Steinfeldt
Director
Righteous Among the Nations Departement
Yad Vashem
Jerusalem

21. Februar 2008

Ref: Szabo Karoly – Hungary (11226)

Sehr geehrte Frau Steinfeldt,
sehr geehrte Mitglieder der Kommission,

mit grosser Betretenheit haben wir – meine Mutter Anna Klaber-Löw, meine Tante Eva Löw und ich – Ihren ablehnenden Bescheid vom 23.1.2008 und die darauf folgende E-Mail-Korrespondenz mit Herrn Tamas Szabo gelesen.

Die Wirkung auf meine Angehörigen ist demütigend und beschämend: Nicht nur mussten sie in ihrem Leben mehr als einmal um ihr Ueberleben kämpfen – jetzt soll es für die Ehrung ihres Retters auch noch darum gehen, ob dieser 10 Meter vom Schwedischen Schutzhaus oder 10 Meter von der Donau entfernt aufgetaucht sei.

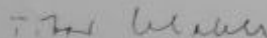
Ich habe heute nochmals mit meiner Mutter gesprochen. Nach ihrer Erinnerung ist die Familie (meine Mutter, mein verstorbener Vater, meine Tante, meine verstorbene Grossmutter Löw) zusammen mit anderen von den Pfeilkreuzlern unter vorgehaltener Waffe vom Schwedischen Schutzhaus in die Kaserne der Pfeilkreuzler gebracht worden, welche unmittelbar neben der Donau stand. Dort hat sie gehört, wie die Pfeilkreuzler die bevorstehende Erschiessung vorbereitet haben. Sie erinnert sich, wie ein kleines Mädchen in der Gruppe gefragt hat: "Tut es weh?". Sie hat ihrer Mutter gesagt, sie sollten in die Donau springen, bevor die Schergen schiessen. Dann kam Karoly Szabo – persönlich und leibhaftig – und hat mit den Schutzbriefen die Gruppe gerettet.

Solche traumatischen Erinnerungen bleiben scharf und haben eine grosse Evidenz, was ich Ihnen auch als Psychoanalytiker sagen möchte.

Wir sind sehr erstaunt darüber, dass ~~es~~ die Kommission nicht für nötig befunden hat, mit den Ueberlebenden die offenen Fragen zu klären. Ich bitte Sie deshalb, auf Ihren Entscheid zurückzukommen und die Fragen zu stellen, deren Beantwortung erst zu einer gerechten Ein-

schätzung führen kann.

Mit freundlichen Grüssen,

Tibor Klaber

Cc: Herrn Tamas Szabo, Gröbenzell
Herrn Prof. Dr. Jaakov Steiner, Jerusalem

Dr. med. Tibor Klaber

Facharzt FMH für Psychiatrie und Psychotherapie

Austrasse 79, 4051 Basel, Tel./FAX: 061 272 10 30

tibor.klaber@bluewin.ch

Frau Irena Steinfeldt, Director
Righteous Among the Nations Departement
Yad Vashem
Jerusalem

8. September 2010

Ref.: Szabo Karoly – Hungary (11226)

Sehr geehrte Frau Steinfeldt, sehr geehrte Mitglieder der Kommission,
in meinem Brief vom 21. August 2008 an Sie und die Mitglieder der Kommission habe ich Ihnen das Unverständnis meiner Angehörigen über die Ablehnung der Ehrung ihres Retters K. Szabo mitgeteilt. Ich habe die Kommission gebeten, ihren Entscheid zu revidieren. Dies ist bislang nicht geschehen.

Die Empörung von überlebenden Zeugen und von betroffenen Kreisen in Israel, Kanada, Ungarn und der Schweiz ist gross. Ich habe Kenntnis erhalten von der Petition von 30 israelischen Parlamentariern, welche sich hinter das Anliegen stellen, dass Szabo geehrt wird. Meine Mutter Anna Klaber – Löw und meine Tante Eva Löw haben Zeugnis abgelegt über ihre Rettung durch Szabo. Es ist ein auch von anderen vielfach bezeugtes Faktum, dass Szabo das Leben von Juden im Auftrag von Wallenberg gerettet hat. Wenn Sie im Besitz von Informationen sind, welche dem widersprechen, sollten Sie diese im Sinne der Wahrheitsfindung offenlegen und mitteilen.

Im Namen meiner betagten Angehörigen appelliere ich erneut an Sie und die Mitglieder der Kommission, dass Karoly Szabo in Yad Vashem geehrt wird.

Mit freundlichen Grüssen,

Tibor Klaber

Erwin Koranyi életrajzi könyvéből

Now a new commotion. What? Were the police also collaborating with the Arrowcross? No. Officers. The police holding their guns at the Arrowcross cutthroats. They were talking to the Arrowcross commander. What was happening? One of the high-ranking police officers was Paul Szalai, with whom Raoul Wallenberg used to deal. Another police officer in his leather coat was **Karoly** Szabo. We were told to put our jackets back on and line up. And march. Back to where we came from.

We were back at the Ulloi Street embassy. Marta was crying and kissing us. So were my parents. Their shelter was left behind by the Arrowcross soldiers. We got a piece of bread but did not understand what was happening. Somebody struck a match and the stump of the cigarette was lit. I inhaled the tangy smoke deeply. Lici turned to me: "I am pregnant." I held her close to me.

Erwin Korányi életrajzi könyve későn, 2006-ban jelent meg. Véletlenül 2009-ben a Google könyvkereső funkció segítségével találtam a fenti könyvrészletet. Később megvásároltam a könyvet és felvettem a kapcsolatot a szerzővel.

Prof. Korányi levelet írt Irena Steinfeld-nek 2010 elején. Korányi is tapasztalta az elutasító, paranoid, bürokrata viselkedést Irena Steinfeld-nél. 2010 nyáron panasszal fordult Baruch Tenenbaum-hoz a Raul Wallenberg alapítvány tekintélyes igazgatójához.

2010 szeptemberben Tenenbaum most már felszólító hangnemű levelet írt Irena Steinfeld-nek. 2010 decemberben semmi jele, hogy a bürokrata valamiféle javulást mutatna.

Erwin Koranyi

uOttawa

ERWIN K. KORANYI, MD, FRCPC

Professor Emeritus, Psychiatry, University of Ottawa, Royal Ottawa Hospital
Professeur émérite, psychiatrie, Université d'Ottawa, Hôpital Royal Ottawa

Ottawa, February 1st, 2010

To the YAD VASHEM committee,
Jerusalem, Israel

YAD VASHEM
Jerusalem

POB: 3477

Dear Ladies and Gentlemen of the Committee: -

I am 86 years old retired physician, a survivor of the Shoah and I live in Canada. I turn to you with the request to give your kind re-consideration posthumously to a Mr. Mihály Szabo, a close coworker of Raul Wallenberg in Budapest, 1944-45.

As a young man, myself and my ex-wife had been surrounded with death at every moment between March 19, 1944 - January 18, 1945. For a few weeks we lived at the Jokai street 1, a Swedish Satellite Embassy until the tragic day when the entire population of the building had been herded to the shore of the Danube and executed. A few of us succeeded to hide and thus survive the incident. But nowhere else to go, on January 8, 1945, we went to another Swedish Satellite Embassy at the Üllői street. Only a few hours later the Arrowcross killers appeared there, and a portion of the basement's population was taken to the Arrowcross Headquarter at the Teréz Körút 41 (?) There they already begun to take away our clothing, and it was clear that they are going to execute us at the shore of the nearby Danube river.

At the last moment a group of policemen appeared led by two police officers: PAUL SZALAY and KÁROLY SZABO, holding revolvers in their hands and took us back to the Üllői street Satellite Embassy. My contact with Karoly Szabo (whom I believed then to be a police officer) was very short but I recall vividly in his black leather coat, standing up against the Nazi killers, risking his life and saving all of us from sure death. I knew only few people in our group, as we just arrived there but I seen Lajos Stockler, member of the Jewish Council, who's life has been also saved. Later I heard other heroic stories about Karoly Szabo, but this has been a direct experience of mine and of my ex-wife, Dr. Alice Breuer.

I described the event in details in my Autobiography: "Dreams and Tears - chronicle of a life" in 2006 (pages: 88, 89, 90) and I am sure that my book is available in the Yad Vashem. Just to be sure, I include a copy of it.

As to myself: I left Hungary by crossing the Iron Curtain in 1949, and never been back. I live in Canada since 12952; married in 1959. I was in private practice and taught at McGill; was invited as full professor by the University of Ottawa; lectured in Haifa, Jerusalem and Beer Sheva. In 1983 I went to Israel, worked at a tent-hospital in Mahanaim, in Kyriat Smona and in the Rambam.

You may obtain references from former Israeli Ambassadors of Canada: Amb. David & Adina Sultan (2-581-8298); Amb. Jitzchak & Malka Shelef 137-010-16424; Amb. Alan & Dalia Baker (2-534-0006) or from Prof. Emanuel & Nahama Guttman (4-337-473). My Rabbi is: Dr. Reuven Bulka (Machzikai Hadash (613-521-9701; my ex-wife: Dr. Alice Breuer (-418-215-868) Dobelnsgratan 15/III Stockholm 11140).

Sincerely yours:

Erwin K. Koranyi

1406 - 20 DRIVEWAY • OTTAWA • ONTARIO • K2P 1C8 • TEL: (613) 236-6353

Copy
mailed
as "express"
Jan 1/20

Dr. Kende György

Az Ember akit Szabó Károlynak hívtak

Szabó Károly 1916-ban született Budapesten. Amikor iskolába került, összerabarátkozott egy osztálytársával, Szalai Pállal, akivel jó barátok maradtak egy életre. Utáik elváltak néhány hónapra, majd találkoztak újra és közösen végeztek önfeláldozó és életmentő tevékenységüket azokban a vérgőzös időkben, amikor az emberélet, főleg a zsidóké, annyit sem ért, mint az eldobott cigarettacikk.

Szalai politizálni kezdett, talán egy kissé túl korán, már 1930-ban. Idealizmusa révén egyenesen kebelbarátja, odaadó, lelkes híve lett a céltudatosan hatalomra törő Szalai Szalosián Ferencnek, a nyilaskereszt prókatorának.

Mikor Horthy, a "legfelsőbb hadúr" türelme elfogyott és a trónkövetelő volt tisztjét 1938-ban becsukatta, Szalai is elkapták és nyolc hónap dutyit osztottak ki neki. A duó a szegedi Csillagban kapott időleges szállást, ahol alkalmuk volt találkozni egy további hírességgel, Rákosi Róth Mátyással és együtt szöftették a jövő tervét, mely noha homlokegyenest ellentétes irányban, de ugyancsak az erőre és a terrorra alapult.

Mialatt Szalai és Rákosi a hatalmi tervek kövacsoltak, Szalai gondolkodott. Kiábrándult és kigyógyult a nemzeti szocializmusból és 1942-ben faképnél hagyta a pártot és főnöke mágius, miazmás bűvkörét.

Amikor a botcsinálta pártvezér, útban az akasztófa felé, hat hónapra "nemzetvezetővé" avaszták, hogy nyilaskeresztben államában elpusztítson mindent, amit lehet, magához hívatta volt hívét, Szalai és fontos rendőri kulcsposztjába helyezte. Szalai összekötő tiszt lett a Nyilaskereszt párt és az országos rendőrfőparancsnok között. Szalai a Népbíróság előtt azzal védekezett, hogy a posztot azért fogadta el, hogy az üldözötteket segítse.

Ugyanezer időben barátja, Szabó Károly, irodagép technikusnak képpezte magát, és a német Brunsviga cég alkalmazottja volt. Ideológiailag az ellenkező, helytelen, irányba toltott, a kommunizmus felé. Bevonult katonai szolgálatra és a Második Hadtest sikertelen oroszországi inváziójában vett részt.

Két év szolgálat után lelkileg összetörve került haza és eltávolodott a kommunizmus ideáljától is. Mint írógépjavító technikus a svéd követ-ség szolgálatában is dolgozott és itt került kapcsolatba Raoul Wallenberg-gel, kit bemutatnom felesleges. Wallenberg hőseges segítőútra talált a szökeháji, borkabátot és úroló kalapot viselő, biztonságos magyar férfin, aki megjelenésben egy nyilastestestűt meg, de lelkében az igazak oldalán állt.

Szabó ellátta Wallenberget szabad mozgást biztosító iratokkal, ezenfelül állandó kapcsolatban állt Stöckler Lajossal és Domonkos Mik-sával a zsidó hitközség dolgozóival.

Mindennél fontosabb kontaktusnak bizonyult azonban Szabó Károly és Szalai Pál baráti köteléke. Szabó beszervezte Szalai, aki a német parancsnoksági személyi iratokat hamisított. Találkozott Wallenberggel is és felfedte előtte Adolph Eichmann 1945 január 2-re tervezett tömegmészárlási tervét, amely a gettó lakosai ellen irányult.

Wallenberg Szalai keresztül jegyzeteket küldött General August Schmidhuber, a német haderők budapesti parancsnokának, melyben megfenyegette, hogy a háború végeztével fel fogják akasztani, mint a vérengzésért felelős háborús bűnöst. Schmidhuber tudta, hogy a háború elveszett és a pogromot az utolsó pillanatban megakadályozta. Szabó Károly-Nagy Iván álnéven is szerepelt.

Szabó mint említettem állandó kapcsolatban állt Wallenberggel, Stöcklerrel, Domonkossal és barátjaival Szalaival, a "Svéd Házak"-ban a svéd menleveles és egyéb üldözötteket segítette. A segítség biztonsági és élelmezési szempontból semmiképpen sem volt egyszerű.

Áldott működésének egyik csúcspontja: 1944 december 24-én a Gyopár utcai svéd követségre betört nyilas horda a követséget lefoglalta, mint szokott fosztogattak és a zsidó munkatársakat elhurcolták és áttelepítették a gettóba. Szabó visszazsebrete a követség épületét és a gettóba zártakat visszahozta a követségre. Ezután fűzte szorosabba Wallenberg kapcsolatát Szalaival és így vált ő is Wallenberg fontos segítőjévé.

További Szabó hőstett: 1945 január 8-án a Svéd Követség Üllői úti épületéből a vérszomjas nyilas csirkefogók 154 zsidó menekültet a napártra hajtottak és sorbaállították a parti betonon a folyom iránt, mint oly sokszor azokban a leírhatatlan időkben. Pillanatokkal a folyóba lövés előtt Szabó Károly megjelent egy rendőrkülönyményén élén és az üldözötteket megmentette a biztos haláltól. A megmentettek között volt Jakobovits család, Stöckler Lajos és

nyolc tagú családja, Ernster Edith és László, Forgács Gábor, Steiner János, édesanyja Klaber Anna és testvére Löw Éva. Számos személyes tanútétel igazolja Szabó Károly nem mentőakcióját.

A kálváriának még van folytatása. Mint köztudott, Wallenberg, aki Debrecenbe akart utazni, hogy Malinovszky marsallal találkozzon, sofőrjével, Langfelder Vilmossal együtt a szovjetek letartóztatták és azóta senki nem látta őket. Mint azt 1989-ben, 44 évvel később bevallották, az említetteket 1953-ban kivégezték.

A szabad világ 1950-ben a Wallenberg ügyet, noha nem kellő intenzitással, feszegetni kezdte. A kellemetlen helyzetet a szovjet és magyar kollégák egy kirakatper megrendezésével szerették volna megoldani.

"Hogys lehet az hogy Wallenberg és sofőrje, orosz kezekben legyenek, mikor a tervezett Malinovszky találkára el sem utaztak?"

Világos tehát, hogy Pesten gyilkolták meg őket elutazásuk előtt. A gyilkosság oka: rablás, ugyanis Wallenberg kéztáskájában lévő több millió pengő, amerikai dollár és svájci frank volt. Mindez így jegyzetelt le Lévai Jenő Wallenberg című "könyvében" (1948, 217.lap).

Meg van tehát a gyilkosság, meg van az indok, a szcenárió írása igen könnyű feladat. A tettesek is megvannak és le tartóztatták őket 1953 elején.

Öt főszereplőnk volt: a bandavezér Dr. Benedek László, neves nőgyógyász, a JOINT magyarországi igazgatójának Bertrand Jakobsen (még 1949-ben kiutasították) az amerikai kémnek a kontaktusa, Stöckler Lajos és Domonkos Jenő, a Zsidó Tanács tagjai, a gyilkosok szerepében, a gyilkosság díszgoj "szemtanúi": Szabó Károly és Szalai Pál.

A bűntett helye: az amerikai követség pincéje (hol máshol is lehet?), a pisztolyokat, mellyel Wallenberget a két zsidó funkcionárius lelőtte, a két szemtanú látta a gyilkosok kezében. Sajnos holttestről említés nincs, a sofőr nem kapott szerepet, de ezek egy akkori bíróságon ügyi felesleges részletek lettek volna, a megdöbbentő valóságok mellett.

Egyéb érdekes adatok: Dr. Benedek a cionista banda egyik tagja, a másik Eisenberger Benjamin, volt szabósegéd, akit később meg is öltek, noha nem ezen ügygel kapcsolatban.

Gerő Singer Ernő az ismert "hídverő" aki ugyan élve megúsza a viharokat, de párttagságától megfoszták és talonba tették lelkes levelet írt Rákosinak, melyben leszögezi, hogy "a kihallgatások anyagából világos, hogy a két világháború között a Zsidó Tanács tagjai valamennyien Gestapo ügynökök voltak. A tárgyaláson majd ki fog derülni, hogy nem antiszemitizmus miatt tartóztattuk le őket, hanem mert Gestapo ügynökként a szegény zsidók gyilkosai és amerikai imperialista kémek."

Semmi kétség abban, hogy a letartóztatottak néhány hónapi verés, kínzás és végtelenbe nyúló kihallgatások után, mindent hajlandók voltak beismerni.

Aztán csoda történt, Sztalin halála. Az ügyet lefűjték és később az iratokat is megsemmisítették. A szereplőket szabadon bocsátották - egy-egyek számára kissé túl későn.

Domonkos 45 kilóval, életveszélyes állapotban vitték kórházba, ahol meg is halt. Benedeket és Stöcklert nem engedték rögtön szabadon. A gyilkossági vádat eljuttatva, újabb bűnt vallottak be: valutaüzér-ség, cionizmus és korrupció. 1954-ben végül is kiengedték őket és emigrálhattak.

A szájukat még külföldön sem nyitották ki. Szabó is betegen került ki és 48 éves korában, 1964-ben meghalt.

A 38 éves Szalai hófehér hajjal úszta meg, 1956-ban Amerikába menekült és 79 éves korában, 1994-ben halt meg, mint Paul Sterling.

Szalai Pált a Jad Vasem 2009. július 4-én "Righteous among Nations" címmel tüntette ki. Végtelenül sajnálatos azonban Szabó Károly számára egy hasonló folyamodványt a Jad Vasem egy 2008. január 23-mal datált levélben elutasított (határozat dátuma 2007. december 5.).

Az elutasítás csupán egy sajnálatos félreértés lehet és bízom abban, hogy az ügy revideálva lesz. Igen furcsa, hogy Szabó kitüntetésének elutasítása után másfél évvel, Wallenberg másik segítőútra, megérdemelten, elnyerte a kitüntetést. Mindent el kell követnünk, hogy Szabó Károly is elnyerje a megtisztelő titult és mint holokauszt túlélőknek kötelességünk elkövetni a szükségeseket, hogy ez így is legyen.

Felkérem az Új Kelet tisztelt olvasóit, hogy aki bármilyen fontos adatot tud, írásban közölje az Új Kelet szerkesztőségével.

2009. NOVEMBER 26. CSÜTÖRTÖK

Kende György

פניה למחלקת חסידי אומות העולם, יד ושם ירושלים.
 חתמים מטה, אזרחים ותיקים של מדינת ישראל יוצאי הונגריה, כולנו ניצולי שואה. ידוע לנו שתושב הונגריה Szabó Károly שהיה עובד שגרירות שוודיה בזמן השלטון הנצי ההונגרי בסוף שנת 1944 ותחילת 1945 עזר רבות לבני עמית הנרדפים ופועלו צוין ע"י היסטוריונים, עיתונאים ויחידים. בתאריך 8.1.1945 הציל 154 יהודים מהוצאה להורג ליד הנהר דנובה, עם סיכון רב על חייו ולא על מנת אתנן כספי או טובת הנאה אישית. על מעשהו זה הוא ראוי להענקת תואר חסידי אומות האולם. ברשות יד ושם מסמך מאשר שניתן בזמנו ע"י מנהיגי הקהילה היהודית ועדותם האיש של שישה מניצולים.

שם	ת.ז.	כתובת מגורים	חתימה
5. VERESMAY S.	64611734	מנהל ג'וטר	
ד"ר ז'ולן ז'ולן	235102/1	מנהל קולט	
פיקסוס	01437005/9	מנהל מנהל	
כ"ר אסר	04444143	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	06873025	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	266937-2	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	06430914	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	2504884	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	949553-2	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	033563233	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	00949722	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	64578611	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	30157357	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	104164910	מנהל מנהל	

פניה למחלקת חסידי אומות העולם, יד ושם ירושלים.
 חתמים מטה, אזרחים ותיקים של מדינת ישראל יוצאי הונגריה, כולנו ניצולי שואה. ידוע לנו שתושב הונגריה Szabó Károly שהיה עובד שגרירות שוודיה בזמן השלטון הנצי ההונגרי בסוף שנת 1944 ותחילת 1945 עזר רבות לבני עמית הנרדפים ופועלו צוין ע"י היסטוריונים, עיתונאים ויחידים. בתאריך 8.1.1945 הציל 154 יהודים מהוצאה להורג ליד הנהר דנובה, עם סיכון רב על חייו ולא על מנת אתנן כספי או טובת הנאה אישית. על מעשהו זה הוא ראוי להענקת תואר חסידי אומות האולם. ברשות יד ושם מסמך מאשר שניתן בזמנו ע"י מנהיגי הקהילה היהודית ועדותם האיש של שישה מניצולים.

שם	ת.ז.	כתובת מגורים	חתימה
1. פולקס קארל	040501/1-1	מנהל מנהל	
2. פולקס קארל	0425913-9	מנהל מנהל	
3. משה א'ר	004493328	מנהל מנהל	
4. אנט קרל	06770752	מנהל מנהל	
5. מנהל מנהל	009495722	מנהל מנהל	
6. מנהל מנהל	130451-6	מנהל מנהל	
7. מנהל מנהל	3159428	מנהל מנהל	
8. מנהל מנהל	מנהל מנהל	מנהל מנהל	
9. מנהל מנהל	מנהל מנהל	מנהל מנהל	
10. מנהל מנהל	309327082	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	מנהל מנהל	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	מנהל מנהל	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	מנהל מנהל	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	מנהל מנהל	מנהל מנהל	
מנהל מנהל	מנהל מנהל	מנהל מנהל	

Különlegesen sok támogatást kaptam Dr. Kende György újságírótól (Jeruzsálem).

Dr. Kende György beadványt szerkesztett a Világ Igaza hivatalhoz 30 magyar származású, izraeli közéleti személyiség, izraeli parlamenti képviselők aláírásával apám Szabó Károly ügyének támogatására.

Szemes Anna

Azok fájunk, akik mártírhaltat haltak és nem térnek soha vissza, pótolhatatlan irt hagyva maguk után. Fáj a romblás, a pusztítás. A mi régi szép Budapestünk romokban hever, búskomorságunk a hidak, végtelenül elszakított látványt nyújtanak, roncsként a vízbe robbantva. Ez fáj, de nem olyan tárgyak, amelyeket meg lehet szerezni.

A jó szándék meg van bennem ennek a történetnek a megírásához, de többek között a kényelmes kis lakásomat vesztettem el és most nincs egy nyugodt sarkom, ahol zavartalanul írhatok. Isten segítségét kérem munkámhoz.

Ugy írok meg mindent, ahogy én láttam. Sokszor talán nem írok a helyzethez illő komolysággal, de megtaláltam a tragédiában a humort és így éretem, így láttam, tehát így írom. Ugy, mintha ketten ülünk egy szobában és én mesélnék Neked, úgy írok megírni.

Valószínűnek tartom, hogy felolvastad barátainak, mert az édesanyádnak írt leveledben olvastam, hogy mindenkit érdekel, de az nem fog engem befolyásolni, nem leszek cikornyos.

A Külföld a lehető legrosszabb véleménynyel van rólunk magyarokról, ezt is meg szeretném cáfolni, még pedig úgy, hogy nem szabad általánosítani. Mert mindenhol vannak jó és vannak rossz emberek, hát nálunk is csak így van.

Sok szívesen zárd nevében is köszönetet kell mondanom, annak a sok, a szó legnemesebb értelmében vett kereszténynek, akik avval, hogy a sárgacsiillaghoz csatlakoztak és segítették a baloldali mongálmakat, sokan mártírhaltat haltak, szenvedtek, megkínzottak. A megmaradt pesti zsidók legtöbbször ezeknek köszönhetik az életét.

Ezek nem törődtek a veszedelemekkel, hanem rejtegették a zsidókat, állandóan a saját életüket kockáztatva. Nem a szenvedő zsidóság volt ennek a háborúnak a főhőse, akikre ezt rákényszerítették, hanem akiknek rendben voltak a papírjaik és állandóan a legnagyobb életveszedelemnek tették ki magukat azért, hogy az üldözötteken segíthessenek. Nem csak zsidókat bujtattak, hanem keresztény katonákat is, akik nem akartak részt venni ebben a háborúban.

Megmenekülésem a jó Istennek köszönhető. Tudod, nem vagyok templomjáró, de Isten csodálatos segítségét folyton éreztem. Ez talán kissé profán, de úgy éreztem, hogy Isten bennem van és vezeti minden lépésem, vigyáz rám. A legveszélyesebb helyzetben éreztem, hogy sugarak világítanak és szinte melegítenek. Márciustól januárig jóformán óránként forogtam halálos veszedelembe, Buksi pedig percenként és mégis itt vagyunk. Ezt csak a jó Istennek köszönhetjük.

Azt hiszem, amit a levélben el akartam mondani, elmondtam.

Sok sok szeretettel csókollak

A fenti szöveg Szemes Anna naplójának bevezetője a budapesti Gettóból való megmenekülése után. Férje 1940 körül apám munkatársa volt a Brunsviga számológép vállalatnál. Szemes Anna akkor ismerkedett meg anyámmal, évtizedekig barátnők voltak, naplóját anyám hagyatékában találtam.

Fénykép 1940 körül a Brunsviga számlológép vállalat ünnepsége Budapesten. A képen balról Plachy Vilmos, Szemes Kálmán és Szabó Károly. Plachy Vilmos lánya Sylvia Placy [New Yorkban](http://hu.wikipedia.org/wiki/Sylvia_Plachy) élő [fotóművész](http://hu.wikipedia.org/wiki/Sylvia_Plachy), unokája Adrien Brody elnyerte a legjobb férfi színésznek járó [Oscar-díjat](http://hu.wikipedia.org/wiki/Adrien_Brody) *A zongorista* (*The Pianist*) [Roman Polański](http://hu.wikipedia.org/wiki/Adrien_Brody) 2002-ben, [francia-német-brit-lengyel](http://hu.wikipedia.org/wiki/Adrien_Brody) koprodukcióban készített [filmjében](http://hu.wikipedia.org/wiki/Adrien_Brody).
http://hu.wikipedia.org/wiki/Sylvia_Plachy http://hu.wikipedia.org/wiki/Adrien_Brody

2010 Augusztus 4.

Emléklap

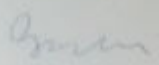
A Mensch Nemzetközi Alapítvány,
a Munkaszolgálatosok Országos Szövetsége,
a Carl Lutz Alapítvány és a Budapesti Holokauszt Intézet
őszinte elismerését posztumusz fejezi ki

Szabó Károly úrnak

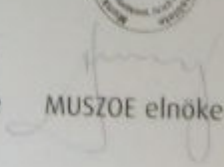
a vészkorszak idején halálra hajsolt zsidók és
más üldözöttek védelmezése, mentése,
a budapesti gettók ügyében sok kockázattal kifejtett
önzetlen és kiemelkedő tevékenységéért.
Szabó Károly emberbaráti helytállása,
felejtethetetlen vállalása
legyen példa a következő nemzedékek számára!

a fővárosi Igazak találkozóján
2010. augusztus 4.

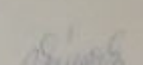

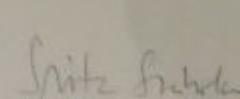
MNA elnöke

MUSZOE elnöke

CLA elnöke

BHI főigazgatója

Raul Wallenberg Alapítvány, Brauch Tenenbaum

New, York September 28, 2010

Mrs. Irena Steinfeldt
Director
Righteous Among the Nations Department
Yad Vashem
P.O.Box 3477
Jerusalem 91034, ISRAEL

Dear Mrs. Steinfeldt:

Ref.: Karoly SZABO – Hungary

Mr. Tamas Szabo, the son of Karoly Szabo, as well as Professor Erwin S. Koranyi, have recently written to us with regard to the rescue activities of Karoly Szabo, in Budapest, during the Holocaust period. They have enclosed copies of correspondence with your department, including your announcement from 2008 declining the Righteous title to Szabo.

With reference to this point, I wish to draw your attention to the testimony by Prof. Erwin S. Koranyi, of 1 February 2010, that constitutes a direct and personal account of his rescue at the hands of Karoly Szabo – a person clearly identified by Koranyi as his rescuer. We were told that this testimony was also sent to your office. You also have the testimonies of Tibor Klaber (21.2.2008), of Anna Klaber-Low (23.5.2006), and Eva Low (22.5.2008) – as well as a statement by Lajos Stockler, on behalf of the Budapest Jewish community, dated 8 January 1945, with regard to Karoly Szabo's help to Jews on the verge of being shot by members of the Arrow Cross. Taking all these documents in consideration it is clear that there are no doubts with regard to the identity of the rescuer, and the rescue acts performed by him on the streets of Budapest during the turbulent period of Arrow Cross rule. If you want us to send you copies of the aforementioned testimonies, please let us know, and we shall gladly comply.

In addition, I wish to include references of a 1948 book by the esteemed historian of the Holocaust in Hungary, Jeno Levai, on Raoul Wallenberg, where Karoly Szabo is mentioned on several occasions as involved in the rescue of Jews, as part of the team of persons assigned to Raoul Wallenberg. I believe this book has not been presented to you within the original petition to recognize Mr. Szabo. Please note that Levai's book is replete with first-hand documents that he compiled immediately after the war. It cannot therefore be classified as part of current literature on this subject that, understandably, is not acceptable as first-hand evidence by Yad Vashem, but should rather be considered as credible first-hand account by a reputed historian (you may check Jeno Levai's reputation with historians on the Holocaust in Hungary).

U. S. A. - International Headquarters
34 East 67th St.
NEW YORK NY 10065
Tel 1 212 737 3275
Fax 1 212 535 6262
irwf@irwf.org

GERMANY
in the Vaterunser-Gemeinde
Detmolder Str. 17 - 10715
BERLIN
(49-30) 82707744
irwf.de@web.de

ISRAEL
Antebi 3 - 94547
JERUSALEM
Tel 972 2 625 7996
Fax 972 2 623 4430
irwf@irwf.org.il

ARGENTINA
Av. Corrientes 1145 Piso 11
C1043AAL - BUENOS AIRES
Tel 54 11 4382 7872
Fax 54 11 4382 5272
irwf@irwf.org.ar

Tax Exempt Under IRS Code 501(C) (3) IRS EIN #13-4113121

As we have been approached on this matter by those rescued by Karoly Szabo, and in view of the documentation presented to us, we felt an obligation to write to you with a request to reconsider the Commission's previous negative decision, and reopen this case for a renewed consideration.

With thanks and appreciation to your important work in the area of Righteous Among the Nations and in the hope that this case will soon be resolved in a positive manner.

Sincerely yours,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Baruch Tenenbaum', with a long horizontal flourish extending to the right.

Baruch Tenenbaum
Founder and International Chairman

Encl: Excerpts from Jeno Levai's 1948 study of Raoul Wallenberg

Cc: Mr. Tamas Szabo ✓
Prof. Erwin Koranyi

Holocaust survivors have moral obligation to tell who rescued them

[Etgar Lefkovits](#) 06/10/2009 05:38 Jerusalem Post

Survivors must overcome trauma to honor heroes, founder of International Raoul Wallenberg Foundation says. **People who were saved from death during the Holocaust have a moral obligation to identify their rescuers, despite the trauma such recollections can cause, the founder of the International Raoul Wallenberg Foundation said on Tuesday.**

The comments comes amid an eleventh-hour effort by the New York-based non-profit organization to identify more heroes at a time when the number of survivors continues to dwindle. "We talk a lot about the Holocaust, but we do not talk enough about those non-Jews who saved Jews during the war," Baruch Tenenbaum, founder of the International Raoul Wallenberg Foundation, said in an interview with *The Jerusalem Post*. The Argentinean-born Tenenbaum said Holocaust survivors who were saved by others had a moral obligation to tell their stories before it was too late, despite the suffering it might cause them in reliving tortuous experiences from six and seven decades ago. "The freedom they have now to speak or not to speak is the freedom granted to them by the person who saved them," he said. "In my opinion, they do not have such an option because it belongs to the person who saved them. They do not have the right to remain silent."

Baruch Tenenbaum, founder of the International Raoul Wallenberg Foundation,

The Wallenberg Foundation, which has located scores of rescuers, recently encountered four survivors - grandmothers now living in [Israel](#), Argentina, [Hungary](#) and France - who do not want to recount the story of their rescues because it is too painful for them. Tenenbaum concedes that he can never feel their pain, noting that they have not even told their children about their experiences, but said that these people - and many others like them - need to go public with their stories before time runs out. "The Jewish nation has a moral obligation to be grateful to those who saved lives," he said. About 250,000 Holocaust survivors live in Israel. The organization, named after the Swedish diplomat who went missing in January 1945, after saving tens of thousands of Jews and other persecuted by the Nazis, develops educational programs based on the values of solidarity and civic courage, ethical cornerstones of Holocaust rescuers.

Irena Steinfeld, the head of the Righteous Department at Jerusalem's Yad Vashem Holocaust Memorial, concurred Tuesday that survivors had a duty to speak out, but cautioned against self-righteousness. "Certainly it is the moral obligation of survivors to tell the story of their rescuers, but I am very cautious because it is very easy to open old wounds and hard to close them again," she said. "We can only try to ask them in every way possible." More than 22,000 people have been recognized by Yad Vashem as Righteous Among the Nations.

Panaszlevél, 2011 január 18.-án Prof. Szita Szabolcs adta át Budapesten Meir Lau Rabbinak

Dear Honorable Rabbi Israel **Meir Lau** Chairman Yad Vashem!

Excuse me for taking your time for re-evaluating a request. My late father, Karoly Szabó saved the life of 154 jewish persons in the night of January 8, 1945 due to his personal braveness, endangering his own life. He was a valuable aid and assistance to Raoul Wallenberg in 1944 and 1945. He was arrested and tortured 1953 in Budapest in a Raoul Wallenberg secret trial.

Witnesses have confirmed his action in the night of January 8, 1945 during tragic times in Budapest, Hungary. Witnesses in this group of 154 are Anna Klaber, Eva Löw, Jacov Steiner, Forgacs Gabor, Lajos Stöckler and Erwin Koranyi. Proofs and evidences did not find the necessary attention in Israel. Irena Steinfeldt E-mail 2008/2/18 "contradiction: where did the incident take place - near the house or at the banks of the Danube? " "spent a long time evaluating the testimonies", "we don't have enough information". How spent she a long time without information? Contradiction, why? This group of 154 jewish persons was divided a first group at the bank of the Danube the rest in the house. My father was on both places, no contradiction, witnesses.

Witness letters were not answered, additional questions were newer asked and I was not contacted at all for more information. I enclose the letters for your attention. I hope that with your help, my late father will get the necessary attention in Israel, what he deserves.

Sincerely yours

Tamas Szabo
Son of Karoly Szabó

Cipők a Dunaparton

📷

📷

[עריכה]

הירי על הדנובה

בעקבות מקרים חוזרים ונשנים שבהם הציפה הדנובה את רחובות בודפשט, נבנו רציפי אבן משני צדי הנהר בגובה של כשלושה-ארבעה מטרים. אנשי צלב החץ העמידו יהודים על רציפים אלו, כשפניהם אל המים, וירו בגבם. גופות המתים נפלו אל המים ונסחפו בזרם, מבלי שהובאו לקבורה. בהמשך ביקשו הרוצחים לחסוך בכדורים, ולכן קשרו את היהודים זה לזה, הוסיפו כמה אבנים ומשקולות, וירו רק בחלק מהם. באופן זה נפלו כולם אל המים, והחיים טבעו אף הם. באחד המקרים, שהתרחש ב-8 בינואר 1945, נגררו כמה עשרות מיהודי בודפשט מבתיים אל גדות הדנובה ונורו שם. קבוצת יהודים נוספת נאסרה ונכלאה במפקדת צלב החץ, במטרה לירות בהם בשעת הבוקר. בחצות הלילה פרץ כוח של קציני משטרה, ובהם חסיד אומות העולם, פאל סלאי וחברו קאריו סאבו, ושחרר את היהודים העד האחרון שבהם. אחד הניצולים, יעקב שטיינר (למים), פרופסור באוניברסיטה העברית, איבד את אביו כמה ימים קודם לכן, לאחר שנורה על הדנובה. פעולות הירי נמשכו כמה חודשים, עד נפילת בודפשט בידי ברית המועצות, במהלך ינואר 1945. גם אז המשיכו אנשי צלב החץ במעשי הירי, ואלה הופסקו רק לאחר המלחמה. אז נתפסו רבים ממנהיגי המפלגה, ובהם סלאי, שנשפט והוצא להורג בשנת 1946.

[עריכה]

האנדרטה

האנדרטה היא יצירתם של האמנים והבמאים ההונגרים גיולה פאואר (Gyula Pauer) וקאן טוגאי (Can Togay). היא נחנכה בשנת 2005 במלאת 60 שנה לסיום מלחמת העולם השנייה. הטקס לוה בתהלוכת לפידים בנוכחותו של ראש ממשלת הונגריה, כשברקע מתנגנת נעימת 'שרפה אחים, שרפה'. האנדרטה מורכבת משישים זוגות נעליים עשויים ברזל, הפרוסים לאורך כארבעים מטרים לאורך רציף הדנובה בצד העיר פשט, במרחק של כ-350 מטרים מבית הפרלמנט ההונגרי. כל זוג נעליים נושא אופי מיוחד, וכמו מספר את סיפורו של האדם שנעל אותן: נעליים מהודרות לצד נעליים פשוטות; מגפיים כבדים לצד נעלי ערב עדינות; נעלי ילדים קטנים, נעלי נשים ונעלי נערים ונערות. התבוננות בנעליים מעלה את השאלות: מי נעל אותן? מדוע הן דווקא כאן? לאן נעלמו האנשים שנעלו אותן? הנעליים ממוסמרות לאבני הרציף וכולן פונות אל הדנובה, ואף גולשות בחלקן מעט מעבר לקו הרציף. במרחק מה מן הנעליים ישנם שלושה לחות ברזל הקבועים ברצפה, ובהם כמה מילות הסבר על האנדרטה בהונגרית, אנגלית ועברית.

[עריכה]

ביקורת

האנדרטה הפשוטה מעבירה מסר רב עוצמה, ורבים רואים בה יצירה יוצאת דופן, במיוחד בעיר כמו בודפשט

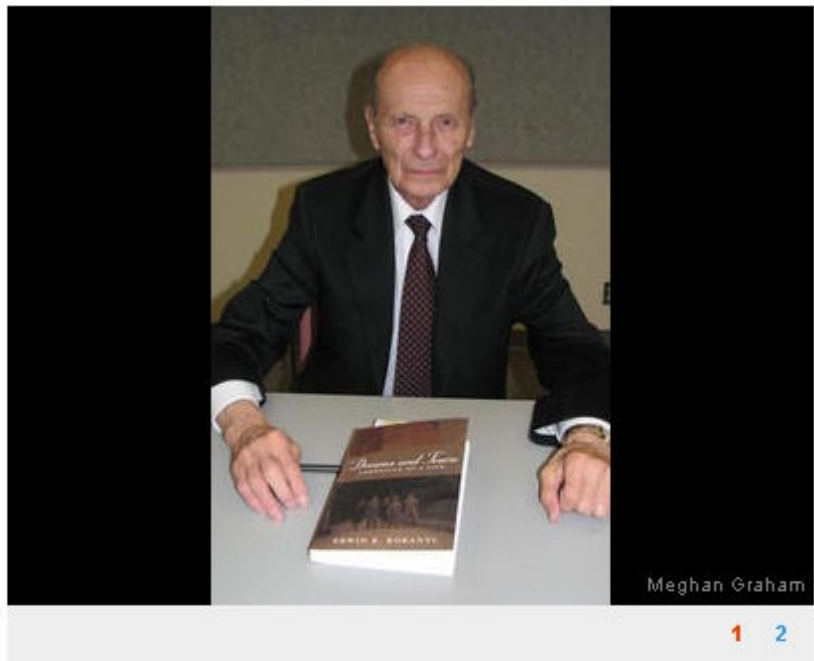
Legfőbb Ügyészség.
071/1953. legf. ü. szám. **Tárgy: Szabó Károlyné kérelme.**
Szabó Károlyné,
B u d a p e s t.
helyezve. **Beadványára értesitem, hogy férje szabadlábra lett**
Budapest, 1953. október 6.
Bakos Pál s.k.
osztályvezető.
A kizsmány hiteléül
osztályvezető
A Legfőbb Ügyészség értesítése Szabó Károlyné címére – 1953. október 6-i
dátummal – arról, hogy „férje szabadlábra lett helyezve”

Holocaust survivor engrosses audience

Within a small room at Nepean Centrepointhe library sits Dr. Erwin Koranyi. The slender man shivers slightly as he waits to share his story about surviving the Holocaust.

Members of the community were invited to hear Koranyi speak about his experiences on Oct. 29 at 7 p.m. This was just one of the many events taking place as Ottawa participated in Holocaust Education Week.

Koranyi, a Jewish Hungarian, was born in Budapest in 1924. He has lived to tell of the terrible times he endured during the Holocaust until his ultimate escape from the Iron Curtain.

During the Second World War, Koranyi's life became a daily struggle and a never-ending fatal risk as he

WALLENBERG EMLÉKÜNNEPÉLY KÉSZÜL BUDAPESTEN

Raoul Wallenberg 92. születésnapja alkalmából, folyó év augusztus 4.-én, Budapesten megemlékezésékként emlékünnepélyt rendeznek, mely egyben kegyeletteljesen adózik azon nemeslelkű magyar keresztény polgárok emlékének, akik a vészkorszak zsidó üldözetteit önzetlenül, saját biztonságuk veszélyeztetésével, igaz emberi példaadással segítették és mentették.

Az emlékünnepély szervezői Sessler György, Dr. Strasser Tibor, Dr. Szita Szabolcs és Vámos György. Emlékbeszédet mondanak: Professzor Dr. Szita Szabolcs, Dr. Hóvári János, a népszerű egykori tel avivi magyar nagykövet, jelenleg külügyi államtitkár és Professzor Dr. Schweitzer József, nyugalmazott országos főrabbi.

A megemlékezés a Mensch Nemzetközi Alapítvány, a Munkaszolgálatosok Országos Egyesülete, a Budapesti Holokauszt Intézet és az Em-

lékezés 1944-2004 Közhasznú Alapítvány égisze alatt lesz megszervezve.

A megható és dicséretreméltó megemlékezés alkalmával a gyülekezet Emléklap révén áldoz Szabó Károly áldott emlékének: „a vészkorszak idején halálra hajszolt zsidók és más üldözöttek védelmezése, mentése, a budapesti gettók ügyében sok kockázattal kifejtett önzetlen és kiemelkedő tevékenységéért. Szabó Károly emberi helytállása, felejtethetetlen vállalása legyen példa a következő nemzedékek számára!”

Minő mulasztás, hogy Szabó Károly tettei nem nyerték el mindaddig a Jád Vásém kitüntetését és megtisztelését.

Lélekben együttérzünk és jelen leszünk a megemlékezésen.

Dr. Kende György

WALLENBERG

Szabó Károly (Wikipedia szócikk)

Szabó Károly ([1916. november 17.](#) – [1964. október 28.](#)) műszerész, 1944-ben a svéd követségen [Raoul Wallenberg](#) munkatársa. 1953-ban a Wallenberg halálával kapcsolatos [koncepció perben](#) jogellenesen fogságban volt

Szalai Pál és Wallenberg kapcsolata

Szabó Károly 1944 elején írógépműszerészként dolgozott a svéd követségnek. Előtte két évig az ukrán fronton volt sorkatona. A háború testileg és lelkileg is megviselte. A svéd követségen Dr. Fleischmann Ottó orvos-pszichológussal került kapcsolatba, aki meggyőzte Szabó Károlyt, hogy vegyen részt az üldözöttek mentésében.

Szabó Károly iskolatársa, gyerekkori barátja [Szalai Pál](#) vezető pozícióba került a [nyilas hatalomátvétel](#) után. Szalai a [Nyilaskeresztes Párt](#) rendőrségi összekötője lett. [Szalai Pál](#) ellátta barátját rendőrségi igazolványokkal az embermentő munkákhoz. [1944. december 24-én](#) a Gyopár utcai svéd követséget egy nyilas csoport lefoglalta, fosztogatták, a követség munkatársait elhurcolták a [gettóba](#). Szabó Károly visszaszerezte a követség épületét, az elhurcolt munkatársakat visszahozta [\[1\]](#) ezzel felhívta magára Wallenberg figyelmét. Az esemény következtében Szabó Károly megszervezett egy Wallenberg-Szalai találkozót. [\[2\]](#) Szalai Pál bekapcsolódott [Raoul Wallenberg](#) zsidó-mentő tevékenységébe. [\[3\]](#) A gettónak a megmentésében lényeges szerephez jutott, talán döntő szerephez. Szalai Pál posztumusz, 2009. 04. 07-én a [Világ Igaza](#) kitüntetést és a Bátorság érdemjelet kapta. [\[4\]](#)[\[5\]](#)[\[6\]](#)

1945 januári svéd mentőakció a Duna-parton

[1945. január 8-án](#) a svéd követség Üllői úti épületéből a nyilasok 154 embert elhurcoltak a Duna-part irányába ([Cipők a Duna-parton](#)). Fegyveres rendőrök a svéd követség alkalmazottjának, Szabó Károlynak a vezetésével kiszabadították az üldözötteket. A Jakobovits család tanúvallomása 1947-ben: „A Duna-parton arccal a víz felé álltak amikor a felmentés megérkezett”. [\[7\]](#)

A 154 megmentett között volt Stöckler Lajos és nyolc tagú családja, [\[8\]](#) a Jakobovits család, Ernster Edit [\[9\]](#) és László, Forgács Gábor, Steiner Jakob valamint édesanyja és testvérei, Löw Éva és Klaber Anna. Steiner Jakob apját nem sikerült megmenteni, már 1944. december 25-én a nyilasok a Dunába lőtték. Steiner Jakob apja magyar tiszt és 4 évig hadifogoly volt az [első világháborúban](#) az orosz fronton. [\[10\]](#) Később Stöckler Lajos 1945-1948 között a budapesti [Izraelita Hitközség](#) elnöke lett, 1953-ban pedig a Wallenberg kirakatper egyik vádlottja [\[11\]](#). Ernster László [\[11\]](#) kémikus később Svédországban a [Nobel](#)-bizottság és a [Nobel](#) Alapítvány Igazgató Tanácsának tagja lett, Steiner Jakob biológus a jeruzsálemi egyetemen tanított, Löw Éva és Klaber Anna orvosok Baselben.

Korányi Erwin 2006-ban megjelent életrajzi könyvében megemlékezik 1945. január 8. éjszakájáról amikor megmenekült a nyilasoktól, a [Dunába](#) lövéstől. „Váratlanul megjelent rendőrök fegyvert fogtak a nyilasokra. Az egyik magas rangú rendőr [Szalai Pál](#) volt, aki [Wallenberggel](#) együttműködött. A másik rendőrtiszt a bőrkabátos Szabó Károly.” „A megmenekült csoportban láttam Stoeckler Lajost is.” [\[12\]](#)

Brunsviga 1945 - 1949 és államosítás

Szabó Károly és Plachy Vilmos 1940 körül munkatársak[13] voltak a Brunsviga [számológépek](#) német vállalatnál Budapesten. A [világháború](#) után ők alapították újra a Brunsviga vállalat[14] magyarországi képviselőjét az 1949-es államosításig. Az [államosítás](#) rajtaütésszerűen, a kora reggeli órákban, egyidejűleg több hasonló vállalatnál, kártérítés nélkül történt. A tulajdonosokat néhány napra, vád nélküli őrizetbe vették, megfélemlítésnek. A lakásukban az őrizet idején házkutatást tartottak. A könyveket a polcokról a földre dobálták, felforgattak mindent a lakásban, terhelő anyagokat keresve. Plachy Vilmos 1956-ban az [USA](#)-ba távozott, lánya [Plachy Sylvia](#) fényképészként lett ismert [New York](#)-ban, unokája [Adrien Brody](#) pedig [Oscar-díjas](#) filmszínész [Hollywood](#)-ban.

Az államosítások légköre 1949-ben

Heimer Jenő államosító igazgató, 1970-ig az államosított irodagép vállalatok vezérigazgatója visszaemlékezik 1983-ban[15]: "Úgy hajtottuk végre, hogy másnap kora reggel percre azonos időpontban léptek be a kijelölt vállalatokhoz, nehogy azok egymást értesíthessék." "a szakma első számú ellenségének tartottak, úgy gondolták, hogy én találtam ki az államosítást, sőt az intézkedésemmre telepítettek ki néhány irodagépes kollégát. A kitelepítéseket ma is igazságtalannak tartom." "... még vakon bíztam [Rákosiban](#). Csak akkor döbbsentem rá a valóságra, amikor a letartóztatottak között jó barátom, aki szegény a börtönben megzavarodott és meghalt."

Wallenberg koncepció per 1953

Wallenberg halálával kapcsolatos [koncepció per](#) terveztek [16] 1953 elején Budapesten. Csak az 1990-es években, [Ember Mária](#) [17] a [Magyar Nemzet](#) újságírója kutatásának nyomán kerültek a tények és dokumentumok nyilvánosságra.

Wallenberg három vacsoravendége utolsó estéjén Budapesten[1]: Dr. Fleischmann Ottó, Szabó Károly [18] és [Szalai Pál](#)[19] 1945. január 12-én a svéd követségen, a Gyopár utcában. A következő napon, 1945. január 13-án Wallenberg szovjet fogságba került.

A koncepció 1953-ban: Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt, Budapesten keresendők, nem a Szovjetunióban. Dr. Benedek László, Stöckler Lajos, Domonkos Miksa, [Szalai Pál](#) és Szabó Károly kerültek fogságba. Szabó Károlyt 1953. április 8-án az utcán fogták el, nyomtalanul eltűnt, családja több hónapig semmit nem tudott róla.[20]

[Gerő Ernő Rákosihoz](#) írott feljegyzésében,[21] 1953. március 1-jén: "A kihallgatások anyagából világos, hogy a két világháború közti Zsidó Tanács tagjai valamennyien [Gestapo](#) ügynökök voltak. (...) A tárgyaláson majd ki fog derülni, hogy nem [antiszemizmusért](#) tartóztattuk le őket, hanem mert Gestapo ügynökként a szegény zsidók gyilkosai és amerikai [imperialista](#) kémek." [22] Gerő elgondolásából eredt az a fantazmagória is, hogy (a szovjetek által 1945-ben elhurcolt) Wallenberg gyilkosai az 1944-es Zsidó Tanács tagjai közt keresendők";[23]

[Sztálin](#) halálát követően több hónap késéssel, csak [Berija](#) kivégzése után állították le a titkos per, a kirakatperben fogvatartott személyeket elengedték, az iratokat titkosítottak, Domonkos Miksa nem élte túl, szabadlábban belehalt az elszenvedett kínszenvedettségbe.

[24] Stöckler Lajos élete végéig ápolásra szorult.[25] Szalai Pál 38 évesen hófehér hajjal került szabadlára, Szabó Károly egészsége a kínzások után többé nem állt helyre, 48 éves korában meghalt.

Faludy György regényében az [ávós](#) őrnagy beszéde jellemzi az 1953 szeptemberi szabadonbocsátások légkörét: „A [Magyar Népköztársaság](#) nevében bocsánatot kérek öntől azért az igazságtalanságért, jogtalanságért és méltatlanságért, melyet el kellett szenvednie. ...figyelmeztetett, hogy a törvény hatévi fegyházbüntetést ír elő, amennyiben rabságunk körülményeiről, helyéről, okairól akár bármit is elárultunk. Azzal a jó tanáccsal szolgálhat, hogy a kérdezősködőket jelentsük fel, közvetlen hozzátartozóinknak pedig mondjuk, hogy tanulmányúton voltunk a Szovjetunióban.”[26]

Posztumusz kitüntetés

2010. augusztus 4-én, [Raoul Wallenberg](#) születésnapja alkalmával a Mensch Nemzetközi Alapítvány, a Munkaszolgálatosok Országos Egyesülete, a Carl Lutz Alapítvány, a Budapesti Holokauszt Intézet és az Emlékezés 1944-2004 Közhasznú Alapítvány **Szabó Károly** emléklapot adott ki.

Prof. Dr. Szita Szabolcs bevezetője után beszédet mondtak Aliza Bin-Noun izraeli nagykövet asszony, Dr. Hóvári János nagykövet, helyettes államtitkár, Prof. Dr. [Schweitzer József](#) nyugalmazott országos főrabbi[27].

Források

1. ^ [a b](#) József Szekeres: Saving the Ghettos of Budapest in January 1945, Pál Szalai „the Hungarian Schindler“ [ISBN 963-7323-14-7](#), Budapest 1997, Publisher: Budapest Archives, Page 74
2. ↑ MOL/UMKL - Magyar Országos Levéltár dokumentumok a Budapesti Gettó megmentéséről [ISBN 9637323147](#), Budapest 1997- Várostarténeti tanulmányok Szekeres József
3. ↑ <http://epa.oszk.hu/00000/00003/00007/ember.htm> Ember Mária írása
4. ↑ <http://www.cnbc.com/id/30091931> The Associated Press 07 Apr 2009
5. ↑ http://www.bm.hu/web/portal.nsf/archiv_hir/CFFF58DD8F82C2E1C125758C0060313B?OpenDocument MTI Magyar Távirati Iroda
6. ↑ <http://www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=1077133&contrassID=0&subContrassID=0> Haaretz
7. ↑ Wallenberg in Budapest: <http://www.spacetime-sensor.de/wallenberg.htm>
8. ↑ [Magyar Országos Levéltár](#)
9. ↑ [Edith Ernster \(itt a név tévesen Ernster\)](#)
10. ↑ Steiner levele 2007. 2. 12. [User:Szabo Tamasnak](#)
11. ↑ [Lars Ernster, Istvan Hargittai](#)
12. ↑ Dreams and Tears: Chronicle of a Life, Erwin K. Koranyi, General Store Publishing House, 2006, [ISBN 1897113471](#), 9781897113479 Pages 89 - 90
13. ↑ http://en.wikipedia.org/wiki/User:Tamas_Szabo/Brunsviga Plachy - Szabó, Brunsviga
14. ↑ <http://de.wikipedia.org/wiki/Brunsviga>
15. ↑ Cserhalmi Imre; Strassenreiter Erzsébet: Történelmi kulcsátvétel (Interjú államcsíto igazgatókkal) Kossuth Könyvkiadó 1983 [ISBN 963-09-2160-x](#)
16. ↑ MOL/UMKL - Magyar Országos Levéltár dokumentumok a Budapesti Gettó megmentéséről 1997 - Várostarténeti tanulmányok Szekeres József könyve

17. [↑ Hungarian Quarterly](#)
18. [↑ en:Karoly Szabo](#) angol Wikipedia
19. [↑ en:Pál Szalai](#) angol Wikipedia
20. [↑ Raoul Wallenberg](#) family archives, Email from Marie Dupuy (Marie von Dardel) niece of Raoul Wallenberg to [en>User:Tamas Szabo](#) February 16. 2007.
21. [↑ Wallenberg Kirakatper Kenedi János: Egy kiállítás hiányzó képei](#)
22. [↑ MOL 276.f. 56/184 ö.e.](#)
23. [↑ Stöckler Lajos és társai ellen, 1953. május 26-án kidolgozott vizsgálati tervet az ÁSZTL 150.301/IV dossziéjában](#)
24. [↑ *Interview with István Domonkos, son of Miksa Domonkos who died after the show trial preparations \(hungarian\)](#)
25. [↑ Karsai László történész közölte telefonon 2008 augusztusban](#)
26. [↑ Pokolbéli víg napjaim, Faludy György ISBN 963-7815-00-7](#)önéletrajz Budapest : Magyar Világ Kiadó, 1989
27. [↑http://www.google.com/hostednews/epa/article/ALeqM5hcKEBcRm_n06m_SrVqy_oSLzShNAMTI](#) Magyar Távirati Iroda
 - Dreams and Tears: Chronicle of a Life, Erwin K. Koranyi, General Store Publishing House, 2006, [ISBN 1897113471](#), 9781897113479 (89. - 90. oldalon) A szerző Erwin K. Koranyi levele Szabó Károlyról [\[2\]](#)
 - [Wallenbergnek segített zsidókat menteni Szabó Károly. Videóú](#)

Kategóriák: [Holokauszt](#) | [Politikai foglyok](#) | [Magyar koncepciók perek](#)

Szócikk forrása és közreműködői

Szabó Károly (műszerész) Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?oldid=8641331>

Közreműködők:: Alensha, Bináris, Bitman, Buda, Common Good, CommonsDelinker, Filoma, Kavics, Slemi, Szabo Tamas, Szajci, Tamba, Tambo

Képek forrásai, licencei és közreműködői

Kép:Karoly-Szabo-1944.jpg Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Karoly-Szabo-1944.jpg>

Licenc: GNU Free Documentation License Közreműködők::

http://en.wikipedia.org/wiki/User:Tamas_Szabo

Kép:Badge-Swedish legation 1944 in Budapest.jpg Forrás:

[http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Badge-Swedish](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Badge-Swedish_legation_1944_in_Budapest.jpg)

[_legation_1944_in_Budapest.jpg](#) Licenc: Creative Commons

Attribution-Sharealike 3.0 Közreműködők:: http://en.wikipedia.org/wiki/User:Tamas_Szabo

Kép:Emleklap-Szabo Karoly.jpg Forrás: [http://hu.wikipedia.org/w/index.php?](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Emleklap-Szabo_Karoly.jpg)

[title=Fájl:Emleklap-Szabo_Karoly.jpg](#) Licenc: GNU Free Documentation License

Közreműködők:: Tamas Szabo

Kép:Stoeckler-1945-Febr-26.jpg Forrás: [http://hu.wikipedia.org/w/index.php?](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Stoeckler-1945-Febr-26.jpg)

[title=Fájl:Stoeckler-1945-Febr-26.jpg](#) Licenc: GNU Free Documentation License

Közreműködők:: User:Tamas Szabo

Kép:Ulloi-u-2-kivonat.jpg Forrás: [http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Ulloi-u-2-](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Ulloi-u-2-kivonat.jpg)

[kivonat.jpg](#) Licenc: ismeretlen Közreműködők:: Szabo Tamas

Kép:Karoly-Szabo-April-8-1953.jpg Forrás: [http://hu.wikipedia.org/w/index.php?](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Karoly-Szabo-April-8-1953.jpg)

[title=Fájl:Karoly-Szabo-April-8-1953.jpg](#) Licenc: ismeretlen Közreműködők:: Szabo Tamas

Kép:TAG Heuer Karoly Szabo.jpg Forrás: [http://hu.wikipedia.org/w/index.php?](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:TAG_Heuer_Karoly_Szabo.jpg)

[title=Fájl:TAG_Heuer_Karoly_Szabo.jpg](#) Licenc: Creative Commons Attribution 3.0

Közreműködők:: Szabo Tamas

Kép:Slide Rule-Karoly Szabo.jpg Forrás: [http://hu.wikipedia.org/w/index.php?](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Slide_Rule-Karoly_Szabo.jpg)

[title=Fájl:Slide_Rule-Karoly_Szabo.jpg](#) Licenc: Creative Commons Attribution-Sharealike

2.5 Közreműködők:: Original uploader was Tamas Szabo at en.wikipedia

Kép:Karoly-Szabo-October-6-1953x.jpg Forrás: [http://hu.wikipedia.org/w/index.php?](http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Karoly-Szabo-October-6-1953x.jpg)

title=Fájl:Karoly-Szabo-October-6-1953x.jpg Licenc: ismeretlen Közreműködők:: Szabo Tamas

Licenc Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0

★★★★★
1 Rezension
[Rezension schreiben](#)
[Über dieses Buch](#)

[Zu meiner Bibliothek hinzufügen ▼](#)

Dieses Buch erwerben

[Amazon.com](#)
[Amazon.de](#)
[Barnes&Noble.com](#)
[Books-A-Million](#)
[In einer Bibliothek suchen](#)
[Alle Händler »](#)

Ähnliche Bücher

[Alle ähnlichen Bücher »](#)

Siehe auch: [Wallenberg: Missing Hero](#)

[Inhalt ▼](#) Seite 145 [◀](#) [▶](#)

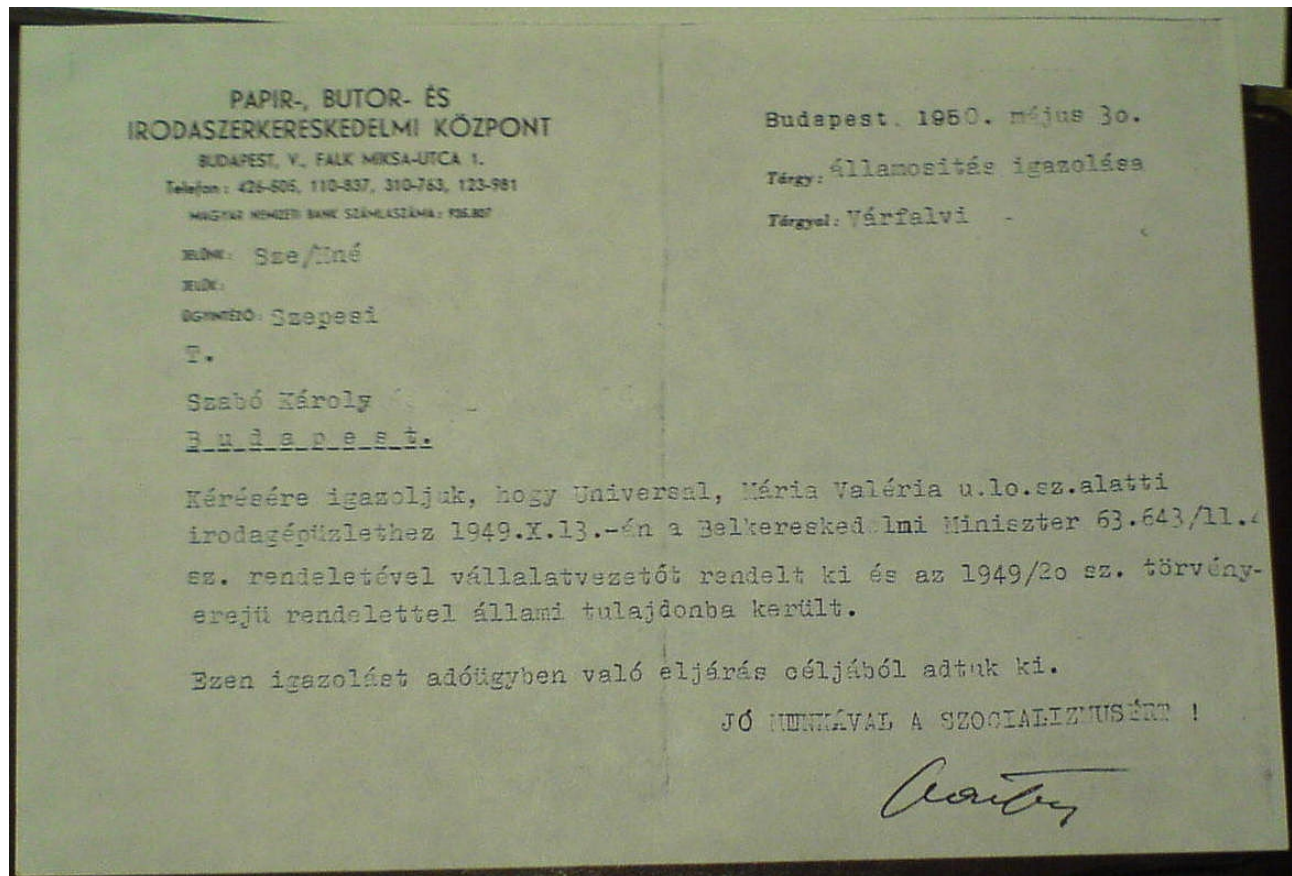
Ergebnis 2 von 6 in diesem Buch für **Szabo** - [◀ Zurück](#) [Vorwärts ▶](#) - [Alle anzeigen](#)

There was a new shadow in the cellar. "What do you think you're doing with these people?" a voice roared from the corner. "Don't you fools know the Swedes are feeding you and half the city?" The brash voice was that of Károly Szabo, Wallenberg's liaison with the faithful Szálai. "I've got police orders right here"—he flashed some snow-wet documents—"and there are policemen outside to make sure you do it." Szálai had been alerted by a Wallenberg employee, overlooked by the Arrow Cross raid. The thugs had no choice but to release their catch, who were led back to their Üllői Street shelter by Szabo. Szálai had already dispatched a new police guard for Wallenberg's office.

But Wallenberg realized that his amazing luck, which for six months had bordered on the mystical, was running out. His enemies were having too many near-misses. He was clearly no longer off-limits to marauding street gangs. Wallenberg decided it was time to save himself. Dead, he would not be of much use to anybody. There was much to live for.

Részlet Kati Marton, Wallenberg könyvében, apámról a Google könyvlereső segítségével találtam.

Államosítás 1949-ben

A könyv adatai

A könyv címe: Történelmi kulcsátvétel
Alcím: Interjú államosító igazgatókkal
A könyvhöz kapcsolódó név/nevek: Bárány István (Róla szól)
Bárány Imre (Róla szól)
Cserhalmi Imre (Szerző)
Csernák Lajos (Róla szól)
Dr. Bakos Zsigmond (Róla szól)
további kapcsolódó szerzők ...
Kiadó: Kossuth Könyvkiadó
A kiadás helye: Budapest
A kiadás éve: 1983
ISBN-szám: 963-09-2160-x
Kötéstípus: Ragasztott papírkötés
Oldalszám: 215
Nyelv: Magyar
Tartalom: Olvasható

Témakör:
• Szépirodalom > Riportok, interjúk

Megvásárolható példányok

Állapotfotók: **Állapot:** Közepes Kosárba

Aktuális kedvezményes ár: 670 Ft (- 20%)

Megjegyzés:
Könyvtári könyv volt.

Állapotfotók: **Állapot:** Jó Kosárba

Jelenlegi ár: 840 Ft

Idézet a fenti könyvből:

Heimer Jenő államosító igazgató, 1970-ig az államosított irodagép vállalatok vezérigazgatója visszaemlékezik 1983-ban: "Úgy hajtottuk végre, hogy másnap kora reggel percre azonos időpontban léptek be a kijelölt vállalatokhoz, nehogy azok egymást

értésíthessék." "a szakma első számú ellenségének tartottak, úgy gondolták, hogy én találtam ki az államosítást, sőt az intézkedésekre telepítettek ki néhány irodagépes kollégát. A kitelepítéseket ma is igazságtalannak tartom." "... még vakon bíztam [Rákosiban](#). Csak akkor döbbsentem rá a valóságra, amikor a letartóztatottak között jó barátom, aki szegény a börtönben megzavarodott és meghalt."

Ember Mária

Ember Mária, 1950-ig Elsner Mária (Abádszalók, 1931. április 19. – Budapest, 2001. december 30.) magyar író, újságíró, műkritikus, műfordító, történész, kutató.

Életrajzi adatok

A budapesti bölcsészkaron magyar–német szakos diplomát szerzett.

1950-től az Athenaeum Könyvkiadó lektorgyakornoka, majd az Irodalmi Újság újságíró-gyakornoka.

1951-től az Irodalmi Újság munkatársa.

Az 1956-os eseményekben résztvevő társ, Hegedűs B. András meg nem tagadása, valamint a bűnösnek nyilvánított Magyar Nemzet fővádlottjaként hosszú időre eltiltották hivatásának gyakorlásától. Azokban az években általános iskolai tanárként dolgozott. Az 1956-os forradalmat vállaló meggyőződéséért fél évtizedig a német nyelv és a magyar irodalom tanításából élt (1957-1961), a Neue Zeitung munkatársa (1961) és a Pesti Műsor szerkesztőségi tagja is.

Testvére Ember Judit, rendező.

Munkája

20 cm x 14 cm

A könyv címe: "...hogya a budapesti Wallenberg-kiállítás emléke fennmaradjon"

Alcím: Katalógus

A könyvhöz kapcsolódó név/nevek: [Ember Mária](#) (Szerző)
[Garai Sári](#) (Szerkesztő)
[Kovács Tamás](#) (Fotózta)
[Raoul Wallenberg](#) (Róla szól)

A kiadás helye: Budapest

A kiadás éve: 1994

Sorozatszám: [Wallenberg-füzetek](#)

Kötetsorszám: 1

ISBN-szám: 963-85158-0-5

Kötéstípus: Ragasztott papírkötés

Oldalszám: 196

Nyelv: Magyar

Megjegyzés: Fekete-fehér és színes fotókkal illusztrált. A kötet az 1992. augusztus 4-október 31. között a budapesti Legújabb Kori Történelmi Múzeumban megrendezett Wallenberg-kiállítás dokumentumainak és képanyagának felhasználásával készült, angol és német nyelvű képjegyzékkel.

Ember Mária nem volt főállású író, megélnie mindig az újságírásból, a szerkesztésből kellett, nevéhez kiváló képzőművészeti kritikák és útikönyvek is fűződnek. Első regénye, a Magamnak mesélem 1968-ban, Véletlenek című kisregénye 1971-ben látott napvilágot. Hajtűkanyar című regénye 1974-ben jelent meg, amelyben a szépirodalmat történelmi dokumentumokkal szervesítve tulajdonképpen új műfajt teremtett.

Első regénye (Magamnak mesélem; 1968) egy tragikus tévútnak a kezdetéről szól,

leányregény, egy nyári táborozás története, kis szerelmekkel. A NÉKOSZ vezetőképző tábora, a lélektelen intézkedések engedelmessé végrehajtására. Kevés mű szólt hasonló tisztánlátással a keletkező új korszak, közösség és réteg vonzásáról és veszélyeiről. Ember Mária műveinek alapkonfliktusa az egyén és a közösség, a befogadás és a kizártság kettőssége.[1]

A magyarországi holokauszt-szépirodalom első hírnökeként 1974-ben megjelent és szokatlanul nagy visszhangot kiváltó Hajtűkanyar[2] nyomán - kezdetben egykönnyvesként, vagy egytémájú alkotóként említik őt. A történelmet beszéli el, a debreceni zsidó-családok kizárását, lágerbe hurcoltatását és megmenekülését.

Ember Mária nevezetes mottója, hogy ő nem "a" zsidó sors, hanem a magyar történelem elbeszélésére vállalkozott.

1991-ig a Magyar Nemzet olvasószerkesztőjeként dolgozott.

A Barátság című, Magyarország népei kölcsönös megismerését szolgáló kulturális és közéleti folyóiratot civil kezdeményezésként 1994-ben alapította Ember Mária és Mayer Éva [3]

Az 1980-as évek végén az 1953-as Wallenberg koncepció per nyomán kutatásokat kezdett. A per egyik áldozata Szalai Pál az USA-ból Budapestre látogatott, felkereste Ember Máriát. A Magyar Nemzetben megjelent beszélgetés nyomán Ember Mária kutatást folytatott budapesti és moszkvai levéltárakban. Könyve 1992-ben (Ránk akarták kenni, Héttorony Könyvkiadó) dokumentálja az 1953-as koncepció perét.

Ember Mária könyvei

München, útikönyv, 1971

Hajtűkanyar (1974), ISBN 9637467173 Katalizator Iroda 1994,

Aktavers és egyéb történetek (1979), Magvető, Budapest

Bajorországi utazások, Budapest, (1980), Panoráma

Kutyát küldött a tenger, Budapest, (1982), Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó

Nyugat-Berlin, útikönyv, 1985;

Viccgyűjtemény, 1985, 2. bőv. kiad. (1988)

Berlin, az NDK fővárosa, útikönyv (1969), átdolg. kiadás, 1977, 3. jav., bőv. kiad. 1988;

Jár-ke, mint zsidóban a fájdalom (1988)

A halálvonat artistái és más történelmi interjúk, 1989;

Politikai viccgyűjtemény, 1989

Ránk akarták kenni, Héttorony Könyvkiadó, 1992

Wallenberg Budapesten. Városháza, Budapest, 2000

Mindent késve (1956-os napló, Budapest, 2006)

Emléke

Szülővárosának Abádszalóknak diszpolgára.[4]

Abádszalókon 2004-ben felavatták szobrát, nevét viseli a helyi könyvtár. Az ünnepségen Göncz Árpád író és küzdőtárs, barát emlékezett Ember Máriára.

Ember Mária 2006 májusban emléktáblát kapott Újbudán (XI. ker. Fehérvári út 31.). Születésének 75. évfordulója alkalmából kollégák, barátok, tisztelők a Barátság című folyóirat szervezte irodalmi zenés délutánon a Karinthy Szalonban 2006. április 25-én.

Külső hivatkozások

A magyar irodalom története 1945–1975 / Ember Mária (1931)

Meghalt Ember Mária, Népszabadság, Murányi Gábor, 2002. január 2.

Ember Mária, a magyar holokauszt történésze

"Dehogyan vagyok én történész!" - szinte nevetve mondta Mária a telefonba. Vitatkozni próbáltam vele, kértem, hogy Raoul Wallenbergrol szóló könyvébe iktasson szabályos jegyzeteket, hivatkozásokat, ahogy az egy történészhez illik. Dehogynem volt ő történész."

Karsai László, Élet És Irodalom

Budapesti Negyed 8. 1995/2 - Ember Mária: Wallenberg elrablása

A Barátság című kulturális és közéleti folyóiratot 1994-ben alapította Ember Mária és Mayer Éva

Ember Mária könyvtár és Ember Mária szobor Abádszalókon

Források

↑ A magyar irodalom története 1945–1975 / Ember Mária (1931)

↑ Ember Mária: Hajtűkanyar ISBN 9637467173 Katalizator Iroda 1994

↑ Nemzetiségek.hu - Barátság folyóirat honlapja

↑ <http://www.nemzetisegek.hu/repertorium/2003/05/Bar03.pdf>

A lap eredeti címe: „http://hu.wikipedia.org/wiki/Ember_M%C3%A1ria”

Kategóriák: Magyar írók | Magyar újságírók | Magyar történészek | Magyar egyetemi, főiskolai oktatók | 20. századi magyarok | 21. századi magyarok | Holokauszt

A lap utolsó módosítása: 2010. február 13., 18:02

Szócikk forrása és közreműködői

Ember Mária Forrás: <http://hu.wikipedia.org/w/index.php?oldid=7200268> Közreműködők::

Bitman, Syp, Szabo Tamas, The Nessus, 4 névtelen szerkesztés

Licenc Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0

Ára 1 forint

Fáklya

1947 január 5. Politikai hetilap II. évfolyam 1. szám

Nyilasaspokol Budapesten

A „titokzatos bőrkabátos” elmondja a nyilasuralom és az ostrom titkait

A „Fáklya” múlt számában beszámoltunk arról, hogy Raoul Wallenberg családja meghívót küldött Budapestre egy mindeddig ismeretlen, sovány, sápadtarcú, bőrkabátos fiatalembernek, aki a kritikus hónapokban Wallenberg legbizalmasabb segítőtársa volt. Egyben feltettük a kérdést: ki ismeri ezt a fiatalembert, sokszáz ember életének megmentőjét.

Általánosan ismert, hogy huszonnégy órával lapunk megjelenése után, ismeretlen hang szólalt meg a szerkesztőség telefonján:

— Körölni akarom önökkel, hogy ismerem a „titokzatos bőrkabátos”-t.

— Kivel beszélünk?

— Talán hagyjuk a nevet, nem fontos. A svéd szociális irodában dolgoztam, ott láttam több ízben a fiatalembert, akit a „Fáklya” keres és akit a Wallenberg-család meghívott Svédországba. Mi Nagy doktornak ismertük. Megmondhatom, ki volt az a két társunk, aki a „bőrkabátos”-sal közvetlen kapcsolatban állt. Az egyik dr. Fleischmann Ottó, aki azonban már Bécsben él. A másik Wohl Hugó gyárigazgató.

Wohl igazgatót már mi hívtuk fel.

— Emlékszik-e arra a bőrkabátos fiatalemberre, aki segítségére volt a rémuralom alatt? — kérdeztük.

— Természetesen.

— Megmondhatná az illető nevét és címét?

— Miért van szükségük rá?

— Meghívást kapott Wallenbergéktől, azt akarjuk eljuttatni hozzá.

— Szabó Károlynak hívják és a Mária Valéria-utca 10. szám alatt található.

S meg is találtuk.

Középtermű, azöke fiatalember. Már nem sovány, nem is sápadt. Úgy beszél a történelemről, mint a világ legtermészetesebb dolgaról. Nem volt semmi kedve harcolni a németek mellett az oroszok ellen, tehát összeköttetéseit felhasználva, alaposan felszerelte magát mindenféle igazolvánnyal. Ilyen helyzetben csak háromféle magatartásról lehetett szó. Beállni a nyilas gyilkosok közé, elbujni valami pincébe, vagy segíteni az üldözötteknek.

Folytatás a 13. oldalon.

Diszkrét beszélgetés Vidovics „pesti” feleségével

Amint megyek a Horthy Miklós nevét ma is fennen hirdető gyönyörű Otba-kórház mellett felfelé, a Kutyvölgyi lejtőn, hogy hivatalos vendégként elbeszélgessek Vidovics Ferenc nemzetgyűlési képviselő kettős számú feleségével, egyre az jár az eszemben, hogy ennek az oly sokmindenre anynyira jellemző Vértessy-Vidovics históriának tulajdonképpen egy igazi áldozata van: Vidovics aktív hitvese, Mauthner Mányi Katalin, Mauthner börtényáros leánya.

Érdekel, ki ez a nő? Szerette Vidovicsot, most is szereti, vagy csupán a polgári jólét biztos menedékét, a szépen ívelő politikai karrier reá is kisugárzó áldásait keresve kötötte össze életét ezzel az angol gentlemannek a legjobb akarattal sem nevezhető férfival?

És főleg izgat a kissé pikáns kérdésre adandó felelet:

tudta-e, hogy Vidovicsnak mellett egy másik hítes felesége van Balatonendrődön, valahol az Öreghegy egyik kis házikójában, tudta-e, hogy él itt egy másik asszony egy Kirdy nevű polgár Margit nevű leánya, akit egy idő óta s ma is szintén Vidovics Ferencnének hívnak...

Jóval a Szent János kórház háta mögött, kicsi domb tetején találom meg a Kutyvölgyi ut 7. számú épületet, ahol Vidovicsné lakik.

Biztonság kedvéért megnézem a lakók névjegyzékét. Igen, jó helyen járok, az üveg alatt férfiírással kartonlap hirdeti, hogy az első emeleten van Vidovics Ferenc „n. gy. képviselő” bérleménye.

A „bérlemény”

Némi várakozás után, feltűnően fiatal s nagyon takaros kis falusi lány nyit ajtót.

— Nem kérem, a nagyságos

Ma húsz éve...

Emberk százait menti meg a „titokzatos bőrkabátos”, egy budapesti műszerész-kisiparos

Hirtelen meghalt Szabó Károly irodagép-műszerész. (Újsághír)

Nevével húsz évvel ezelőtt találkoztam először. Az a lap, amelynek szerkesztőségében akkor dolgoztam, sorozatosan közölte az elmúlt rémuralomról szóló visszaemlékezéseket. Beszámoltunk azokról is, akik a nyilas idők alatt üldözötteket rejtgettek, ártatlannak ítélték és mentették.

Az egyik napon telefonhívást kaptam. Írjuk meg annak a sovány, sápadt arcú, bőrkabátos fiatalembernek történetét, aki Budapest ostroma alatt több száz embert mentett meg az elkerülhetetlennek látszó haláltól. A telefonáló a nevet is közölte: „Nagy doktornak” hívták.

Megkezdtem a kutatást az ismeretlen után. Hamarosan megtudtuk, hogy a Nagy dr. álnév alatt egy budapesti kisiparos rejtőzött. Szabó Károly az igazi neve és a Mária Valéria u. 10. alatt volt műszerész-műhelye.

Meg is találtuk. Emlékszem rá, középtermetű szőke fiatalember volt. Ugy beszélt a történetekről, mint a világ legtermészetesebb dologáról. Nem akart harcolni a németek mellett, felháborodással látta a a napról napra fokozódó terrort, elhatározta tehát, hogy részt vesz azoknak a munkájában, akik menteni igyekeztek, ami és aki menthető volt. Svéd „védlevelek” segítségével sok ezer ember kerülte ki a biztos halált.

Eszébe jutott egyik gyermekkorú barátja, Szalai Pál, aki-

Ezen a napon kezdődött Szabó Károly igazi szerepe is.

Részeg nyilasok a követségben

A nyilasok megrohanták a Gyopár utcában levő svéd követségi épületet. Az ott levő személyzetet elhurcolták.

Irány a Gyopár utca. Részeg nyilasok garázdálkodtak az épületben. Igazolványai mellett talán bőrkabátja és feketé tirioli kalapja sem maradt hatástalan. Megmondták, hogy az elhurcoltakat a Radetzky laktanyába küldték. Már ott sem találta meg őket, közben a gettóba kerültek. A már kipróbált módon kölcsönérték őket. Ez is sikerült. A követségi tisztviselőket a svéd szociális akció központi irodájába, az Üllői útra kísérték.

Most azokból a feljegyzésekből idézek, amelyeket Szabó Károly vetett papírra húsz esztendővel ezelőtt.

Gyermekegyikösség a Váci úton

„Még nagyban tárgyaltunk a teendőkről az Üllői úton, amikor telefonjelentés érkezett az irodába, hogy Újpest felé nyilasok nagyobb gyermekcsoportot hajtanak. Valamelyik védett gyermekotthonból hurcolták el őket. Meg kellene kísérelni a mentést, ha lehet.

Kocsit kaptam, két rendőr is jött velem.

Mentünk. Többször a gyopjárón, mint a kocsin. A védettek minden oldalról

belépőt megmozdítottak. Itt sem tudtuk a Jókai utca felől, de az sem ment a fejükbe, hogy mit törődünk mi „pár száz zsidóval”.

Rengeteg idő telt el. Négy-öt nap, de ez akkor rengeteg volt. Előkerült néhány szerencsés ember, akinek sikerült megmenekülnie. Tőlük tudtuk meg, hogy félrevezettek bennünket. Ott voltak bizony a Váci ház u. 14-ben, akkor is, amikor kutattunk utánuk. Eladagolták őket előlünk, és aztán kisebb csoportokban hajtották ki a kétszáz embert a Dunaparra, a jeges halálba.”

Dörömbölnek a kapun

Budapest lakói éjszakánként majdnem valamennyien a „dörömbölés”ben lapultak és remegve lesték, hogy dörömbölnek-e a kapun.

„Szólt a telefon:

— Itt a Révai u. 16. Nyilasok dörömbölnek a kapun.

A svéd szociális akció tisztviselői laktak ebben a házban családtagjaikkal.

— Hányan vannak a nyilasok? — kérdeztem.

gyanús csem maradjon a hátuk mögött... De azért bevalóították, hogy a „svédeket” a Ferenc körút 41-be vitték. Az közlekedő van a Dunához.

Átmentek a Ferenc körútra. Ott két szobába zsúfolták be a százhatven embert, és már javában fosztogatták őket. Nagy kedvetlenséggel fogadták a határozott bejelentést:

— A foglyok mind velünk jönnek.

Kivételesen egész csendes este volt. Mély, puha hóban mentek vissza az Üllői útra.

De az ilyen csendes este ekkor már ritkaság. A nyilasok gyilkolni jártak. Nemesak az üldözötteket nyilkolták, habozás nélkül mindenki beöltöztették, akit katonaszökevénynek néztek. A zárórát szintén naponta változtatták. Nem lehetett tudni, meddig szabad a utcán járni. Viszont mindenki lelőttek, akit záróra után az utcán találtak.

Az öbudi nyilasok a véreskezű Trautn vetetésével január elején átköltöztek Pestre, a Pozsonyi út 35-be. Attól kezdve még nehezebb lett a környékbeli védett házak lakóinak sorsa. Trautn sorra látogatták a házakat, és az volt a szokásuk, hogy csak néhány embert kértek munkára. Akit elvittek, nem tért többé vissza.

A sorozatos panaszokra Szabó Károly felkereste Trautn-t és megmondta neki, hogy az úgynevezett nemzetközi gettó a svédok védik, ha mi itt nem vesszük komolyan a svédokat, akkor ők sem képesek tovább a szovjet terü-

mentési tervet, amelynek végrehajtására hamarosan sor került.

A csodálatos erejű „nyílt parancs”

Barátja révén különféle igazolványokhoz jutott. A leghatásosabb egy nyílt parancs volt, amely minden hatóságot felszólított arra, hogy az igazolvány birtokosának, Dr. Nagy Ivánnak feltétel nélkül segítségére legyenek. Ezt a nyílt parancsot aláírta Hindy Iván Budapest nyilas főparancsnoka. Sédely akkori főkapitány, sőt a főváros körüli német csapatok parancsnoka, Pfeffel-Wildenbruck vezérekes is.

Szabó Károly ezután elmondta, hogy karácsony előtt próbálta ki ezt a sok aláírással ellátott igazolványt. A budapesti hidakat akkor már aláaknázták a németek. Minden jel arra vallott, hogy az utolsó fejezet következik. A falakon újabb és újabb behívásokról szóltak a plakátok. Megkezdtek a zsidó üzletek gyors kiürítését. Nyilasok teherautókkal álltak meg az üzletek előtt, felraktak rájuk, amit tudtak. Ez volt a „kiürítés”.

Megtudta, hogy egy régi ismerőst, akinek egyébként svéd védettsége volt, a nyilasok bevitték a gettóba. Utána ment.

— Szükségünk van erre az emberre — mondotta a kapuőrnek, felmutatva az igazolványt — de estére visszahozom.

Az ő nem fogott gyanút. Este visszament, nehogy feltűnést keltsen, és bejelentette: — Közbejött akadályok miatt nem hozhatom vissza azt az embert.

Az őt nevetett. Azt hitte, tudja mi volt a közbejött akadály...

December 24-én délelőtt megállt a villamosforgalom Budapesten. Gödöllő irányából megindult a vöröshadsereg. Megkezdődött a körülfári főváros ostroma.

csoportot. Apró alakok imbolyogtak az égő éjszakában. Mindössze három rosszképű nyilas kölyök hajtotta őket. Ezükbe sem jutott igazolványt kérni tőlem. Autón jartam az éjszakában, ez volt számukra a legjobb igazolás.

Megparancsoltam nekik, hogy azonnal jelentkezzenek a parancsnokságon, ahova tartoznak. „Most minden nyilasnak harcolnia kell és nem lehet gyerekekkel vacakolni!”

Szempillantás alatt eltűntek. Azután megtudtam a síró, remegő gyerekektől, hogy két kis társukat néhány perccel előbb a Ford-szervíz mellett agyonlőtték, mert nem tudtak elég gyorsan menni.

Talán ötvenen voltak. A két rendőr biztos helyre vitte őket.

Az igazságot egymást követték. A körülfári városban már a téboly uralkodott. A Wesselenyi utca egyik házában lakóit a nyilasok azzal az ürüggyel, hogy fényjeleket adtak a szovjet repülőknél, a pincébe terelték és kivégezték.

Szilveszter éjszakáján sötétben vagy pisálkáló mecsek mellett ült a főváros lakossága az óvóhelyeken. Másnap, 1945 első reggelén a Pozsonyi úton rendőri kísérettel nyilasok riasztották fel a védett házak lakóit és hosszú sorokba terelték őket a gettó felé. Az elhagyott lakásokat a nyilasok kirabolták, a gettóba hurcolt védetteket a Klauzál téren fosztották ki.

Január 6: fekete nap

Január 6. újabb fekete nap volt. Nyilasok megrohanták a Jókai u. 1. alatt levő svéd irodát és kétszáz embert hurcoltak el onnan.

Most ismét Szabó emlékeztetnek adom át a szót.

„Sorra jártam a környékbeli nyilasházakat. Seholy akartak tudni a „svédekről”. De kétszáz ember mégsem tűnhetett el ennyire nyomtalanul.

Bementünk a Városház u. 14-be, az egyik hírhedt nyilas központba. A kapuban két géppisztolyos őr állt. Minden

— Nem tudjuk, de már géppisztolyozzák a zárát... Betörték. A házban vannak.

Autó, száguldás. A Réval utcában nyilas állt a kapuban.

— Mi van itt?

— Elemliszter után razziázunk, felelte nyugodtan.

De bent az udvaron a férfiak már sorban álltak. Láttszot, hogy vinni akarták őket.

— A feleséget lefoglalhatják, de senkit nem bánthatnak. A házból senkit el nem vihetnek.

A sorban egy ismerős arc: Bródy Ernő volt képviselő. Szintén ebben a házban lakott. Valami vitája volt a nyilasokkal. Véres volt a keze.

A nyilasok elvonultak, de közben fenyegetően morgogtak. Ezt nem szerettük.

Közel a Dunához...

Január 8-án kora délelőtt Szabóék bizalmas értesítést kaptak titkos hírszerzőjüktől, hogy a ferencvárosi nyilasok öntevékeny akcióra készülnek az Üllői út 2-4. ellen. Ott működött a svéd szociális akció központja.

Mindent előkészítettek, hogy a kellő pillanatban avatkozzanak be. Sajnos, mire a ház elé értek, a nagy óvóhelyet már üresen találták. Csak néhány embernek sikerült elrejtőznie a sötét sarkokban. Ezek elmondották, hogy százhetven embert cipeltek el.

Szabóék átrohantak a Mária Terézia lakonyába, mert azt hitték, ott találják meg az elhurcoltakat. Az a veszély fenyegetett, hogy valamennyit levezetik az akkori Horthy-hídhöz, amelynek lábánál szokták a ferencvárosi nyilasok legyilkolni áldozataikat.

Itt hidegvérrel fogadták Szabót és a rendőröket. Nem tagadták, hogy tudnak az Üllői úti ház „kittisztításáról”, és ezt azzal indokolták, hogy a szovjet csapatok már elérték a népiéleti vasúti töltést. Nem engedhetik meg, hogy ennyi

tu korában tartja legényest.

Meghiúsult tömeggyilkosság

Január 14-re virradó éjjel a már említett titkos hírszerzők azt jelentették, hogy a Royal Szállóban tanyázó németek és nyilasok a Wesselenyi és Dob utcán keresztül akarnak visszavonulni a szovjet csapatok elől, és ezt az alkalmat a gettó kiirtására szeretnék felhasználni.

A tervezett tömeggyilkosság ügyében Szabó Károly barátjához, Szalai Pálhoz fordult. O érintkezésbe lépett a Royalban tanyázó német hadosztály parancsnokával, Schmidhuberrel. Nyomatékosan figyelmeztette, hogy milyen következményei lehetnek ennek a bűncselekménynek.

Schmidhuber kijelentette, hogy neki semmiféle sincs tudomása. Nyilván a nyilasok terveznek ilyesvalamit. Megígérte, hogy intézkedik.

Mi történt, mi nem, a gettó kiirtása mindenesetre elmaradt. A pesti hidakat azonban nem sikerült megmenteni. Leomlottak azok egymás után sorban, legvégül a Lánchíd.

A harc azután Budára terelődött át. Szabó Károlyra és Szalai Pálra nehéz idők következtek. Egymás után futottak be „illetékes helyre” egy borkabátos fiatalemberrel szóló jelentések, aki a svéd követtséget segíti az üldözöttek megmentésében és nyilván kapcsolatai vannak a nyilas vezérkarral.

— Ekkor behúzódtam a gettóba, mondotta Szabó Károly. A Wesselenyi utca egyik házában, a lépcsőházban töltöttem egy éjszakát. Másnap innem néztem végig a szovjet csapatok villámgyors előre nyomulását és azt is, hogyan döntik le a felszabadult üldözöttek a gettó kerítését.

A húsz év előtti nagy dráma egyik izgalmas fejezete ezzel lezárult. Az, amelyben nagy szerepet játszott és igaz emberlelkűről tett tanúbizonyságot a most elhunyt Szabó Károly művésziéskisiparos.

KE. JY ISTVÁN

“They Wanted to Blame Us...”

DRAFT

The story of a big conspiracy, Who killed Wallenberg?

By Tibor Farkas

For over forty years the following story remained one of the best kept secrets of the “ÁVH” (“Államvédelmi Hatóság” – State Security Authorities), the secret police of Hungary.

By the early 1950s, the international community intensified its campaign to discover the truth about the fate of Raoul Wallenberg. The pressure became so intense that the Russians felt compelled to do something about it. In a desperate effort to exculpate the Soviet leadership of any responsibility, a diabolical plan was conceived; it had been decided that “evidence” must be produced to prove that after 17 January 1945, when Wallenberg was last seen alive, he could not have been arrested by the Russian Army, because before being driven to Debrecen where he was planning to meet Marshall Malinovsky he was murdered in Budapest.

The ÁVH, the Hungarian secret police were given the cruel task to prepare a show-trial* to prove the assassination. Their plan was to serve a double purpose;

1/ exculpate the Soviets of any responsibility for the disappearance of Raoul Wallenberg;
2/ follow in the footsteps of Stalin’s resurgent anti-Semitic policies; the current accusations against the “zionist doctors” in Leningrad, and the show-trials of Jewish members of communist party leaderships in the Eastern European satellite states, (Rudolph Slansky, Anna Pauker, etc.)

*The term show trial describes a type of public trial in which the judicial authorities have already determined the guilt of the defendant : the actual trial has as its only goal to present the accusation and the verdict to the public as an impressive example and as a warning. Most of the time it involves a 'sin' and a 'planting of evidence' Judges, prosecutors, defence attorneys and the victims themselves collaborate like trained seals. Lack of concrete evidence does not disturb the court. “Proof” boils down to the bare production of “confessions.”

The Russians and their over-zealous Hungarian counterparts conceived an absurd, and ridiculous plan lacking any common sense;
Who killed Wallenberg? Leaders of the Hungarian Jewish community;
Why? Because he didn’t do enough to save more Hungarian Jews;
Where? In the basement of the American embassy;
Having determined the objectives of the planned action
and designated the individuals who were to become the principal defendants of the trial,
the merciless mechanisms
of the evil secret police started rolling.....

—————.....—————
Towards the end of 1952 Pál Szalai, the wartime “Arrow Cross” functionary, who in January 1945 played an important role in saving the inhabitants of the ghetto, (see my article in the April issue of “Centre News”) was returning home from work, when in front of his house, four civilian ÁVH agents surged from a car and kidnapped him. Brutally blindfolded, he was taken to a secret location where his interrogation started the same evening. A Russian “adviser”, assisted by an interpreter started the questioning. The first

rounds of the interrogation concentrated on Szalai's alleged activities as a CIA agent. He vehemently denied any CIA connection. At the next stage the Russian adviser was ready to drop the spying charges if Szalai would be ready to tell everything that he knew about Wallenberg.

*"...I was even happy that only this was what they were interested in and declared that I was willing to give evidence about Wallenberg.
- I knew that I can say only nice things about him..."*

(Ember Mária: "Ránk akarták kenni")

The questioning had hardly started when it became clear that the interrogators were not interested in Szalai's real knowledge or feelings about Raoul Wallenberg. What they wanted was a "confession" that on 17 January 1945 he was present at the basement of the American Embassy where Lajos Stöckler, President of the Jewish Community of Budapest and his deputy Miksa Domonkos murdered Wallenberg. For several weeks Hungarian interrogators and their Russian "advisors" subjected him to the most brutal physical torture and psychological pressure to obtain his confessions. Injections and "mind weakening" medication were also used to break his resistance. Eventually the physically and mentally broken man was ready to sign anything. They promised to spare his life if he signed a hand-written statement admitting having seen Stöckler and Domonkos with smoking revolvers in their hands next to the dead body of Wallenberg. He was also told that he will have to confirm his "confession" at a forthcoming public trial. Szalai eventually signed the records of evidence and during the same evening, as soon as he was returned to his prison cell he attempted suicide.

The Zionist link

On 13 January 1953 *"Pravda"*, the official newspaper of the Soviet communist party, announced the arrest of a group of "saboteurs-doctors" accused of being paid agents of Jewish-Zionists organizations"...; that "nine of the Kremlin's most prestigious doctors several years earlier, in 1949, had murdered two of Stalin's closest aides. Moreover, those practitioners were accused of taking part in a "vast plot conducted by Western imperialists and Zionists to kill the top Soviet political and military leadership . . ."

Two days later, on 15 January 1953 the leading article of *"Szabad Nép"*, the official newspaper of the Hungarian communist party commended the *"Pravda"* article and stated that *"...every conclusion of the "Pravda" is very much valid for us to... the Peoples-Democratic Countries – including ours, have to draw lessons from the case of the group of terrorist doctors... We have to turn our attention to the role of the JOINT, the Zionists and the Jewish bourgeois-nationalists play in the plans of the imperialists..."*

For anybody who read it, this foreshadowed dramatic local consequences.

On the very same day in the evening the ÁVH arrested Dr. László Benedek, a well known Jewish gynecologist, Director and head physician of the former Jewish hospital, and the following day Lajos Stöckler, President of the Jewish Community.

Dr. Benedek first had been accused "only" as an American spy who conspired with Bertrand Jacobbsen, Director of the JOINT (*American Jewish Joint Distribution Committee*), who was expelled from Hungary back in 1949. In support of this accusation the interrogators produced a planted written evidence, "found" in a chiffonier during the search of his home.

For having vigorously denied the charges, for weeks Benedek suffered severe beatings and other forms of torture. His tormentors had a predilection for truncheoning his hands saying that with those hands he will never operate again. From early February until end of

July Benedek was permanently handcuffed and after the first accusations new charges were added;

- having been a member of the “Zionist gang” of lieutenant-general Gábor PÉTER, the dreaded head of the AVH. (General Péter headed the ÁVH from 1945 and orchestrated all the previous political trials. He was arrested upon a personal request from Stalin himself and accused of spying and being the head of a Zionist conspiracy)
- having, together with other Jewish leaders, collaborated with the Gestapo and the SS during the war;
- having participated, or at least been present on 17 January 1945 at the basement of the American Embassy when Stöckler and Domonkos killed Raoul Wallenberg;

According to the first version of the “script” they murdered Wallenberg because he did not do enough to save the Jewish population of Budapest. However this ridiculous accusation was soon abandoned to make the charges even more repulsive. It had been decided to present the case as a “murder-robbery” by describing Wallenberg’s attaché-case that contained millions in Hungarian pengös, dollars and Swiss-francs as the principal motive of the murder. *(On page 217 of Jenő Lévai’s “Wallenberg” book published in 1948 there is a detailed description of the famous briefcase. That must have been the source from where the “well read” script writers of the AVH drew the idea)*

The death of Stalin

During the last years of Stalin’s life the Soviet media was full of stories about a supposed “fifth column” in the USSR, with constant references to Jews arrested, dismissed from their jobs, or executed for treason. On 5 March 1953, Stalin died and only about a month later on 4 April 1953, the *Pravda* carried a statement of the government signed by Beria, Stalin’s infamous head of the secret police, exonerating nine Soviet doctors (seven of them Jews) who previously had been accused of “*wrecking, espionage and terrorist activities against the active leaders of the Soviet Government.*” The Soviet readers were flabbergasted to learn that just four weeks after the dictator’s death the new leadership now admitted that those charges had been entirely fabricated. Seven of the doctors were immediately released; two had already died in custody.

In Hungary, members of the Jewish community and particularly the families of the arrested leaders and other personalities suddenly were filled with hope expecting that similar action would follow soon and all the innocent detainees would be set free. Unfortunately these hopes quickly evaporated. On 7 April 1953 (one month after Stalin’s death !) the ÁVH arrested Miksa Domonkos, the retired secretary general of the Jewish Community who became one of the chief defendants of the trials in preparation.

On the following day, 8 April 1953 Károly Szabo, a gentile bureau-machine mechanic and former close Wallenberg collaborator who actively participated in saving hundreds of Jews was also arrested. (During winter 1944-45 on behalf of Wallenberg, Szabo was in daily contact with Stöckler and Domonkos, the leaders of the Central Ghetto of Budapest. He was the man who established contacts between Pál Szalai and Wallenberg. Szabo was to become the second chief-witness of the prosecution at the Wallenberg murder trial. For several months all the said defendants were subjected to the most brutal physical and psychological torture and kept handcuffed day and night until they were ready to confess anything.

After about six month of nightmare the conditions of some of the detainees suddenly started to ameliorate. They received straw mattresses, pillows and food “almost a-la-carte” (Szalai). It was common practice of the secret police to feed up the defendants for their forthcoming trial.

Eventually the carefully planned “Wallenberg murder trial” never took place and of the top secret records of the preparations and “evidence” obtained by torture had

been systematically destroyed. The two tormented, designated “prosecution-witnesses” were discharged after having sworn total silence about their ordeal. Szabo was liberated on 6 October 1953, Szalai on 26 February ’54, but most of the Jewish leaders continued to be detained, new accusations of having been participants of a Zionist conspiracy.

During the night of 13 November 1953 two plain-clothes secret agents of the AVH deposited the body of a moribund man at the casualty department of the “*István Hospital*” of Budapest. As they refused to identify the man, the doctor on duty refused to accept the patient. After numerous telephone conversations with their superiors the ÁVH men eventually divulged the name of the victim; Miksa Domonkos, the former secretary general of the Jewish Community of Budapest.

“We did hardly recognize him. He was completely grown down....He was a shadow of former himself....A very old man. His skin was completely yellow.... He couldn’t weigh more than 40-45 kilos.... His normal weight was about 100 kilos... Exsanguinated.... – as he later explained, prison doctors took blood from him every time he was taken to interrogation, that’s how they wanted to weaken him physically and mentally. - His blood-count at hospital admission was 820.000 red-blood cells... this is a near-death state. An average healthy man has about 4-5 million red-blood cells.”

(Testimony of Anna and István Domonkos – daughter and son of Miksa Domonkos quoted in Mária Ember’s book)

It took more than two months before Miksa Domonkos could be released from hospital. By that time his red blood cell count reached 3,940.000. He was able to walk without help, but remained very weak and died on 26 February 1954 without revealing to his family any details of his ordeal.

Dr Benedek and Lajos Stöckler were still kept in custody and forced to stand trial for: having participated in a Zionist conspiracy, spying activities of the JOINT, corruption, and “activities against the state and the people”.

In March 1954 the two presidents of the “Council of Hungarian Rabbis” requested an audience from Imre NAGY, Prime minister of Hungary to obtain clemency for Stöckler. In a long letter co-signed by the 49 Rabbis of Hungary they enumerated the undying merits of Stöckler as leader of the Jewish community. On 16 May the same request was renewed, but both letters remained unanswered.

(Copies of the letters obtained by curtesy of György Stöckler)

Eventually the charges against Benedek and Stöckler were changed to corruption and concealment of foreign currencies and both were liberated during the summer of 1955 and later were allowed to emigrate.

Today, more than 50 years after the events the formerly top secret archives are open for historians, but they contain very few documents related to the aborted “Wallenberg murder” project and the “Zionist conspiracy” trial.

Below is a quote from a recently discovered top-secret memorandum from the archives of the Ministry of the Interior addressed to the political department of the “Supreme Prosecution” dated 11 October 1972:

“...I hereby advise you, that the documents resulting from the initial proceedings of the criminal case against Dr László Benedek had been destroyed on 14 December 1963 - as they contained “conceptions”.

(From Maria Ember’s: “Ránk akarták kenni...”)

For 35 years the plans and proceedings of the preparations for the aborted “Wallenberg murder” trial and the trial of the “Zionist conspiracy” remained obscured. All those who

survived the tortures in the gaols of the ÁVH remained terrified by death threats for breaking their silence. They didn't dare to tell anything even to their family.

After the 1956 Hungarian revolution Szalai escaped to America and changed his name to Paul Sterling. Stöckler and Benedek were allowed to emigrate, the former to Australia, the latter to Sweden, but even as citizens of the free world they all kept their silence; no interviews, no memoirs.

Finally in 1989, the Russian authorities officially admitted that Raul Wallenberg and his driver Vilmos Langfelder died in a Moscow prison. Until then the fate of Wallenberg and Langfelder was considered taboo for the Hungarian media. An investigative journalist, Mária Ember, writer and Holocaust historian was the first who then started to writing articles on the subject in the Hungarian press. Some of her stories were reprinted in "*Menorah*", a Hungarian Jewish paper published in Toronto. The already ailing Pál Szalai who lived in Los Angeles read one of the articles in the "*Menorah*" and, encouraged by the political changes in Hungary, but still under his new identity as Paul Sterling, decided to return to Budapest and divulge everything he knew. With the assistance of István Domonkos he met Maria Ember and gave her a long interview that resulted in several newspaper articles and her revealing book:

"They Wanted to Blame Us..."

Tribute to the two "righteous" gentiles

Károly Szabo and Pál Szalai were born and grew up in a lower middle class neighbourhood of Budapest. They spent their younger years as members of the same troop of boy scouts and were best friends.

After their close childhood friendship, they stayed in close touch with each other in their adult life too, even though they have taken different directions. Szalai became a bookseller and during the mid-1930s joined the extreme-right movement of Ferenc Szálasi (an early predecessor of the "Arrow Cross Party"), while Szabo, an office machine mechanic started to flirt with the communist's ideology. Towards the end of the 30s the extreme-right movement became a menace to the regime of Admiral Horthy's government and after multiple legal actions Szálasi's party(s) were banned. In 1938 Szálasi and some of his companions, including Szalai, were convicted and jailed at the infamous "Csillag-börtön" (*Star penitentiary*) of Szeged. Szalai received an eight months sentence and, ironically he was incarcerated together with the convicted leaders of the Hungarian communist party, including the future Stalinist dictator of Hungary, Mátyás Rákosi. Very soon, the two intelligent young men became disillusioned with their political choice. In 1942 Szalai resigned from the "Arrow Cross" party and Szabo stopped frequenting the communists.

On 15 October 1944 with strong German backing, Szálasi's "*Arrow Cross party*" took power and the darkest period of the anti-Jewish terror commenced. Szálasi, the new "*Leader of the Nation*" called upon all his former comrades of arms, including Szalai who became chief liaison officer between the "Arrow Cross" party and the Chief of the police. (After the war in his deposition in front of the "*People's Tribunal*", Szalai stated that his only reason to accept Szálasi's invitation and the appointment was because he thought that through this important position he would be able to help the persecuted.)

Szabo during the early years of the war was twice called up for military service. He returned from Russia as a psychically broken man who had no intention to return to the front. Employed by an office-machine company, he regularly visited the Swedish Embassy to service their typewriters and other machines. During the summer of 1944 he met Wallenberg and participated in his rescue operations. Szalai provided him with documents that allowed him complete freedom of movement. He established the contacts between Szalai and Wallenberg, acted as a liason between them and was also in daily contact with

the leaders of the Jewish community, Lajos Stöckler and Miksa Domonkos. On many occasions the fair-haired Szabo, who wore a leather coat and tyrolian hat like many state security detectives, successfully impersonated them. His determined manner and personal courage saved the life of hundreds of persecuted Jews.

Shortly after the war Hungarian and Dutch newspapers published series of long articles about the merits and courage of Károly Szabo. Wallenberg's family invited him to Sweden. In the Netherlands he was the guest of surviving Hungarian Jewish families who initiated a local press campaign to praise his deeds.

During the last months of the sanguinary terror and barbarous inhumanity of the Hungarian fascist regime, these two gentiles, Szabo and Szalai chose to stand on the side of the persecuted, often risking their own lives. For their deeds they have never expected nor received official recognition, citation or decoration.

On the contrary, during the communist regime and dictatorship they both paid dearly for their close collaboration with the leaders of the Jewish community.

Regretfully, these two gentiles, Károly Szabo and Pál Szalai who during the war helped to save thousands of Jewish lives so far are not honoured by Yad Vashem as "Righteous Among the Nations".

The author wishes to thank Tamás Szabo of Germany (son of the late Károly Szabo), István Domonkos from Budapest (son of the late Miksa Domonkos and George Stöckler, (son of Lajos Stöckler) and Forgács Gábor for their most valuable help and for provision of numerous valuable documents.

Tibor Farkas

Bibliography:

EMBER Mária: Ránk akarták kenni.. (*They wanted to baleme us*);

FORGÁCS Gábor: Emlék és Valóság (*Recollections and Facts; My Days with Raoul Wallenberg*)

LÉVAI Jenő: Raoul Wallenberg

SZEKERES József: A Pesti Ghetto 1945 Januári Megmentése; (*Saving the Ghettos of Budapest in January 1945*);

TSCHUY Theo: Carl Lutz und die Juden von Budapest; (*"Carl Lutz, The Fate of the Jews of Budapest", PG.330-331*);

UNGVARY Krisztian: The siege of Budapest, One hundred days in WW II;

Prof. L.R. Braham: The Politics of Genocide; (Vol.2, page 874);

SZALAI Pál: Hand written notes... (*by courtesy of I. Domonkos*);

SZALAI Pál: Audio taped memoirs; (*by courtesy of T. Szabo*);

Newspaper articles in Hungarian and Dutch by courtesy of Tamás Szabo Germany and "MENORAH", (Jewish newspaper of Toronto, Canada.)